

MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ

Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií

**Vnímání a postoje veřejnosti k projektu
výstavby meziocéánského kanálu v
Nikaragui**

Bakalářská práce

Autor práce: Martina Šmudlová

Vedoucí práce: Mgr. Ing. Richard Turcsányi, Ph.D.

Brno 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci: že jsem tuto práci: **Vnímání a postoje veřejnosti k projektu výstavby meziocéánského kanálu v Nikaragui** vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných pracích.

Jsem se vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona. Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne:

_____

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce Mgr. Ing. Richardovi Turcsányi, Ph.D, za jeho vstřícný přístup a poskytnutí cenných rad během zpracování bakalářské práce a jeho spolupráci na mém výzkumu v Nikaragui. Tímto bych chtěla moc poděkovat Mendelově univerzitě, která mi v rámci studií umožnila výjezd do této země a měla jsem tak příležitost vypracovat tuto bakalářskou práci.

Abstrakt

ŠMUDLOVÁ, M. *Vnímání a postoje veřejnosti k projektu výstavby meziocéánského kanálu v Nikaragui* Bakalářská práce. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2017.

Bakalářská práce je zaměřena na současný velký projekt výstavby meziocéánského kanálu v Nikaragui z pohledu vnímání vybrané části nikaragujských obyvatel. Cílem práce je na základě kvalitativního a kvantitativního výzkumu v dané zemi vyhodnotit jaké je vnímání a postoj veřejnosti k tomuto projektu. Práce úvodem zasadí téma výstavby meziocéánského kanálu v Nikaragui do historického kontextu, uvede jeho současnou situaci a představí hlavní význam zkoumání celé problematiky. Dále je práce rozdělena na teoretickou a praktickou část, kdy v teoretické části je zachycena veškerá odborná literatura vztahující se k tématice výstavby meziocéánského kanálu a je zde proveden mediální průzkum jako podklad pro celkové vnímání projektu. V praktické části je uvedena metodologie spolu s hlavní částí práce, čímž je prezentace výsledků výzkumu a na základě toho také vytýčení jednotlivých faktorů ovlivňující postoj a vnímání nikaragujského obyvatelstva k projektu. V závěrečné části práce jsou shrnuty a vyhodnoceny výstupy výzkumu.

Klíčová slova

Meziocéánský kanál, Nikaragua, vnímání.

Abstract

ŠMUDLOVÁ, M. *Public Perceptions and Attitudes to the Nicaraguan Canal Project*

Bachelor thesis. Brno: Mendel university in Brno, 2017

The bachelor thesis is focused on a current huge project which is called a construction of mesoceanic canal in Nicaragua in terms of perception of a selected part of population of Nicaragua. The main aim of the thesis is to evaluate perception and attitude of Nicaraguan population to the project based on qualitative and quantitative research in that country. A beginning of the thesis deals with the construction of the Nicaraguan canal in a historical context, introduces its current situation and presents the main importance of the whole exploring issue. Further, the thesis is divided into a theoretical and practical part where the theoretical part talks about specialized literature related to the topic of construction of the mesoceanic canal and there is conducted a media survey as a basis for the overall perception of the project among Nicaraguan population. In the practical part, there is presented a methodology together with the main part of the thesis which represents results of the conducted research and on this basis, there are also established individual factors influencing the attitude and perception of the Nicaraguan population. The final part of the thesis summarizes and evaluates outputs of the research.

Key words

Interoceanic canal, Nicaragua, perception

OBSAH

1.	ÚVOD	9
1.1	Význam a motivace práce.....	10
1.2	Cíl práce a výzkumné otázky:	11
1.3	Přínosy a limity výzkumu.....	12
	I.TEORETICKÁ ČÁST	13
2.	ZEMĚ NIKARAGUA	13
2.1	Politická situace	14
2.2	Obyvatelé.....	15
2.3	Životní úroveň	15
2.4	Ekonomická situace	16
2.5	Přírodní podmínky	16
2.5.1.	Flóra.....	17
2.5.2.	Fauna.....	17
2.5.3.	Řeka Rio San Juan	17
2.6	Historie meziocéánského kanálu	18
2.7	Panamský průplav.....	19
3.	PROJEKT MEZIOCEÁNSKÉHO KANÁLU V NIKARAGUI	19
3.1	Základní fakta o projektu.....	19
3.2	Kdo je HKND Group?	20
3.3	Zákon 840	21
3.4	Parametry kanálu	21
3.5	Trasa kanálu.....	22
3.6	Jezero Nikaragua	24
3.7	Ochrana životního prostředí nebo ekonomický přínos?	25
3.8	Udržitelnost projektu	26
3.9	Projekty doprovázející výstavbu kanálu.....	27

3.10	Socioekonomické faktory	27
3.11	Výzkum Moniky Lopéz Baltodano	28
3.12	Studia organizace Red Local	30
3.13	Média	31
II. PRAKTICKÁ ČÁST		32
4	Definice výzkumného problému.....	32
5	METODOLOGIE	32
5.1	Kvantitativní výzkum	33
5.2	Kvalitativní výzkum	34
5.3	Zpracování dat	34
6	VÝSLEDKY VÝZKUMU	35
6.1	Povědomí respondentů o projektu	35
6.2	Kvantitativní výzkum	35
6.2.1	Postoje respondentů k projektu.....	36
6.2.2	Faktory ovlivňující postoje respondentů k projektu	36
6.2.2.1	Region.....	36
6.2.2.2	Pohlaví	37
6.2.2.3	Věk.....	41
6.3	Kvalitativní výzkum	44
6.3.1	Rozhovory s náhodnými respondenty	44
6.3.1.1	Postoje.....	44
6.3.1.2	Faktory ovlivňující postoje respondentů	45
6.3.1.3	Regiony.....	45
6.4	Rozhovory s odborníky	52
6.4.1	Ředitel neziskové organizace – Masaya Contra La Pobreza	53
6.4.2	Ambasador Rolando Ter – Ming Ghuang – ambasáda Taiwanu v Nikaragui	54
6.4.3	Elizabeth Romero – novinářka zpravodaje La Prensa	54

6.4.4	Monica Lopéz Baltodano, organizace Popolna	55
6.4.5	Jorge Huete – Pérez, Akademie Věd v Nikaragui	56
6.4.6	Manuel Ortega Hegg, Akademie Věd v Nikaragui.....	57
7.	VYHODNOCENÍ VÝZKUMU	59
7.1	Odpovědi na výzkumné otázky	61
8.	ZÁVĚR	61
9.	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	63
9.1	Knižní zdroje:	63
9.2	Internetové zdroje:	65
10.	SEZNAM OBRÁZKŮ TABULEK A GRAFŮ	67

1. ÚVOD

O projektu výstavby nikaragujského kanálu se diskutuje již po staletí. Oficiální název projektu je kanál meziocéánský, v originále: „El Canal Interoceánico“, jelikož hlavním záměrem výstavby tohoto kanálu by bylo propojení Atlantského a Tichého Oceánu. Projekt výstavby meziocéánského kanálu byl velkým snem již od dob kolonizace Latinské Ameriky, kdy s myšlenkou přišli španělští kolonizátoři v šestnáctém století. Hlavním účelem bylo propojení oceánů, což by vedlo k posílení námořní dopravy a usnadnění cest světového obchodu. Avšak jeden meziocéánský kanál již existuje, a tím je kanál panamský, nacházející se ve Střední Americe. Výstavba nového meziocéánského kanálu by byla pro Panamský průplav velkou konkurencí, nicméně Nikaragua v minulosti vzhledem k politické, sociální a především ekonomické situaci nesplňovala dané kritéria pro výstavbu tohoto projektu.

Nikaragua se jako stát řadí do zemí třetího světa a momentálně je po Haiti druhou nejchudší ekonomikou západní polokoule. I přes tento fakt, je to země velmi bezpečná. Je největší zemí Střední Ameriky, vyznačující se impozantní přírodou a nespočtem jezer, řek a vulkánů. Nachází se zde i největší jezero ve Střední Americe – Jezero Nikaragua, které již odpradáвна slouží jako zdroj pitné vody pro celý region. V historii byly první zmínky týkající se výstavby kanálu o tom, že by kanál skrz řeku propojoval právě toto jezero s Tichým Oceánem. O nápadu výstavby meziocéánského kanálu se mnohem později začali zajímat Američané, kteří chtěli získat povolení pro tento velký infrastrukturní projekt, avšak nakonec se všechny podmínky přiklonily na stranu Panamy, která na rozdíl od Nikaraguy splňovala daná kritéria pro výstavbu a vyhrála v dlouholetých diskuzích o tom, kudy bude meziocéánský kanál procházet.

Ačkoliv se v minulosti projekt výstavby kanálu v Nikaragui neuskutečnil, v současné době se situace zcela změnila. Vzhledem k neustále narůstající světové globalizaci a tím otevření dveří mezinárodního obchodu dochází ke stále větší přitažlivosti rozvojových zemí k zahraničním investicím. V současné době se o projekt začala zajímat již s infrastrukturními projekty zkušená Čína. Do popředí zájmu Číny se tento projekt dostal v roce 2013 a následně byl v roce 2015 vládou Nikaraguy schválen.

Situace je však mnohem komplikovanější než by se mohlo zdát. Na jedné straně existuje vidina velkého ekonomického zisku a celkového rozvoje regionu, čímž je projekt z mnohých úhlů pohledu považován za velmi přínosný. Vyskytují se ale také mnohé faktory, které projektu nedovolují hladký proces realizace. Největší pozornost vzbudily sociální faktory a environmentální faktory, které jsou považovány za jedny ze stinných stránek projektu.

Tímto se projekt výstavby mezoceánského kanálu v Nikaragui stává velmi kontroverzní a netransparentní. Položme si tedy otázku, zda je projekt velkého kanálu v Nikaragui dlouholetý sen či naopak hrozba? Jak tento projekt vnímají místní obyvatelé? Na základě vlastního výzkumu v dané zemi jsem se snažila na tyto otázky zodpovědět.

1.1 Význam a motivace práce

V této bakalářské práci je definován pohled vybrané části obyvatel, pocházejících z odlišných částí Nikaraguy na projekt mezoceánského kanálu. I když toto téma není novým fenoménem, tak vzhledem k politické a sociální situaci země nebyly vydány žádné podobné práce, vnímající tento projekt z pohledu běžných obyvatel a odborníků, zabývající se touto tematikou. Cílem práce je na základě analýzy získaných dat vyhodnotit, jak je projekt mezoceánského kanálu vybranou částí obyvatel v Nikaragui vnímán.

Motivací pro sepsání mé bakalářské práce byla příležitost vycestovat v rámci studia do Nikaraguy a díky tomu nahlédnout do situace přímo v terénu. Velkou roli ve výběru tématu pro moji bakalářskou práci sehrála bližší komunikace s domorodými obyvateli a vytvoření si vlastního průzkumu ve formě rozhovorů a dotazníků. V neposlední řadě možnost setkat se s odborníky z akademie věd v Nikaragui, kteří vydali odborné publikace a knihy ohledně projektu výstavby mezoceánského kanálu a předali mi tak mnoho cenných informací

1.2 Cíl práce a výzkumné otázky:

Tématem práce je „*Vnímání a postoje obyvatel k projektu výstavby meziocéánského kanálu v Nikaragui*“. Hlavním cílem práce je na základě průzkumu veřejného mínění stanovit aktuální postoj obyvatel k velkému projektu výstavby meziocéánského kanálu v Nikaragui. Pro splnění tohoto cíle je nejprve nezbytné stanovit výzkumné otázky, které budou naplněny.

Hlavními výzkumnými otázkami jsou:

Jak vybraná část nikaragujské společnosti vnímá výstavbu meziocéánského kanálu v Nikaragui?

Jaké jsou hlavní faktory ovlivňující celkové vnímání a postoje obyvatel k tomuto projektu?

K těmto výzkumným otázkám se vztahují některé dílčí cíle, které tyto výzkumné otázky doprovází. Jedním z dílčích cílů práce je zjistit, jaké je povědomí obyvatel o projektu a tím zjistit zda je tato zkoumaná problematika v povědomí obyvatel známá.

Tato bakalářská práce se dělí na teoretickou a praktickou část. První část práce je teoretická, kde je nejprve vymezena stručná historie projektu výstavby meziocéánského kanálu, jeho stav od počátku jeho schválení až do nynějšího stavu. Nezbytnou součástí této teoretické části je také stručná charakteristika ekonomické a politické situace v zemi Nikaragua a v neposlední řadě představení autorů projektu spolu s hlavními záměry projektu a možnými environmentálními dopady na Nikaragui.

Druhá část práce je praktickou částí, kde najdeme metodologii výzkumu, kde je popsáno, jakým způsobem byly data pro výzkum získány. Jsou zde popsány hlavní otázky průzkumu a představení jeho respondentů. Závěrem je uveden způsob zpracování dat výzkumu.

Další část práce tvoří výsledky práce, které jsou stěžejním bodem pro zodpovězení výzkumných otázek. V této části jsou prezentovány výsledky výzkumu a zodpovězeny výzkumné otázky. Hlavním cílem práce je vyhodnocení postojů obyvatel Nikaragui k projektu společně s vymezenými faktory ovlivňující jejich postoje.

V závěrečné části práce dochází ke shrnutí dat zkoumaného výzkumu, jejich rozboru a celkovému zhodnocení na úrovni dosud získaných informací. Nakonec je vyvozen závěr této zkoumané problematiky.

1.3 Přínosy a limity výzkumu

Moje bakalářská práce má své limity a přínosy výzkumu. Největším přínosem této bakalářské práce pro mě bylo nahlédnutí do situace ohledně této problematiky přímo v Nikaragui a hlavně se dozvědět, jak je tento projekt tam vnímán. Jsem si však také vědoma určitých limitů tohoto výzkumu. Jedním z limitů výzkumu je fakt, že jsem neměla tu možnost se nedotazovat obyvatel, žijících přímo na trase kanálu, kteří jsou s touto problematikou nejvíce spjati a tyto výsledky by dle mého názoru tak byly více objektivní.

Tato práce se nesnaží prezentovat celkový pohled obyvatel na problematiku výstavby kanálu, ale je omezena pouze na určitou část respondentů, které jsem měla možnost během mého krátkého pobytu oslovit.

I. TEORETICKÁ ČÁST

Moje bakalářská práce se zabývá projektem výstavby meziocéánského kanálu v Nikaragui, proto nejprve uvedu stručné informace o zemi a historii projektu.

2. ZEMĚ NIKARAGUA

Oficiální název této země je República de Nicaragua a nachází se ve Střední Americe mezi státy Honduras a Kostarika. Celková rozloha je 129 494 km², což je pro porovnání přibližně jako Česká republika a Slovensko dohromady (McCarthy Carolyn, 2014). S touto rozlohou je Nikaragua největším státem Střední Ameriky. Dle posledních aktuálních statistik je celkový počet obyvatel Nikaraguy 6, 202,286. Hlavní a největší město je Managua s počtem obyvatel 1,3 milionu (worldometers.info, 2017). Mezi další velké města patří: León, Granada, Masaya a Chinandega.

Nicaragua je bývalou španělskou kolonií a nezávislost získala v roce 1821. Národní měnou je Cordóba, pojmenovaná po španělském kolonizátorovi Franciscu Hernándezovi Córdobovi (Frances Kinloch, 2015).

Nicaragua se dělí na 15 departementů a 2 autonomní regiony. Úředním jazykem v Nikaragui je španělština, ale v autonomních regionech se používá angličtina a jazyky miskito, sumu a rama. (Peter Hutchison, 2006)

Jednotlivými departementy a jejich hlavními městy konkrétně jsou: Chinandega (Chinandega), León (León), Managua (Managua), Masaya (Masaya), Carazo (Jinotepe), Granada (Granada), Rivas (Rivas), Nueva Segovia (Ocotal), Madriz (Somoto), Estelí (Estelí), Jinotega (Jinotega), Matagalpa (Matagalpa), Boaco (Boaco), Chontales (Juigalpa), Rio San Juan (San Carlos). Autonomní regiony se nazývají: Región Autónoma del Atlántico Norte-RAAN, a Región Autónoma del Atlántico Sur-RAAS.

Tyto departementy se dále dělí na 153 municipios (Virtualnicaragua, 2013). Tyto municipios můžeme porovnat s územním celkem bývalých okresů České republiky.

Obrázek 1 – Barevné rozdělení Nikaraguy na departementy a regiony

Zdroj: Virtualnicaragua.com

2.1 Politická situace

Nikaragua je prezidentská republika a v jejím čele je současný prezident Daniel Ortega, zastupující socialistickou politickou stranu FSLN (Frente Sandinista de Liberación Nacional), česky Sandinistická fronta národního osvobození.

Levicově orientovaný Daniel Ortega vyhrál prezidentské volby již čtyřikrát, kdy poprvé byl u moci hned po revoluci, od roku 1985 po rok 1990. Prezidentem byl jen jedno volební období a pak byl zvolen až v roce 2006. V tomto roce Ortega vyhrál s pouhými 38% hlasů. Příčinou Ortegovi výhry mohla být narůstající nespokojenost s liberálními reformami předchozího prezidenta Bolañose a tím narůstající neschopnost pravicových stran ve volbách uspět. Pravicové strany nebyly schopné sestavit jednoho vhodného kandidáta, který by je zastupoval. Na druhé straně si Daniel Ortega pro jeho prospěch chytře získal podporu u katolické církve a to přijetím trestního práva, které

povolovalo potrat jen ze zdravotních důvodů. Nikaragua je jedna z mála zemí na světě, kde jsou potraty zakázány (Křížová, 2011).

2.2 Obyvatelé

Etnickou strukturu obyvatel Nikaraguy tvoří z velké části 69% mestici (míšenci indiánů a bělochů). Dále se tu setkáme se 17% bělochů, 9% černochoů a 5% Indiánů. Mestici a běloši žijí hlavně v západní části země a černoši s Indiány žijí ve východní části země

Z věkové struktury obyvatel Nikaraguy převažuje věková kategorie produktivního věku: 25 – 54 let, na druhém místě je věková kategorie 0 -14 let a nejmenší poměr obyvatel je ve věkové kategorii 65+ let. Střední věk obyvatel byl vypočítán průměrně na 25 let. Z toho lze usoudit, že v Nikaragui převažuje spíše mladší část obyvatel nad starší. Jak je typické pro rozvojové země, tak i v Nikaragui žije více obyvatel ve městech, než na venkově (CIA, 2016).

2.3 Životní úroveň

Životní úroveň obyvatel v Nikaragui je nízká, dle statistik žije skoro 30% obyvatel pod hranicí chudoby. Nikaragua spadá do zemí třetího světa a hned po státu Haity, je druhou nejchudší zemí amerického kontinentu (Virtualnicaragua, 2013). Nikaragua se potýká s problémy typické pro země třetího světa, jako je přelidnění hlavního města, nestejný vývoj jednotlivých regionů a v nerovnováze je také zemědělství a průmysl.

Životní úroveň obyvatel můžeme také posoudit na základě Indexu lidského rozvoje (HDI – Human Development Index). (Index je kombinací hrubého domácího produktu (HDP) země, gramotnosti a očekávané délky života obyvatel). Současná hodnota HDI v Nikaragui je 0, 61, což řadí Nikaraguu do středně rozvojové země. (UNDP, 2016)

Z aktuálních statistik lze dále vyčíst, že nezaměstnanost v Nikaragui má hodnotu 6, 8% (Tradingeconomics, 2017). Tento fakt ovšem neznamená, že zdroje příjmu tamních obyvatel pokryjí jejich životní náklady. Především ve venkovských oblastech má spousta obyvatel práci s minimálním platovým ohodnocením, které je pro ně nedostačující.

Nikaragua se potýká s nízkou úrovní zdravotnictví, nedostatkem lékařů a vysokou dětskou úmrtností. Vzdělání v Nikaragui je sice bezplatné, díky vzdělávacímu programu prezidenta Daniela Ortegy, ale některé děti z venkovských částí ovšem školu nemůžou navštěvovat. Problém sehrává velká vzdálenost školy, nefungující veřejná doprava, či potřeba aby děti svojí prací vypomáhaly v rodinách.

2.4 Ekonomická situace

Součástí nikaragujské ekonomiky je zemědělství, nicméně zisky jsou v porovnání s nízké. Rozloha obdělávané půdy je neadekvátní k jejím výnosům. Zemědělci mají problémy se získáním půjček a rozvoj zemědělství také zpomaluje špatná infrastruktura spolu s vysokou cenou za energie. Z plodin se nejvíce pěstuje káva a cukrová třtina. Dále se zde pěstují banány, rýže, bavlna, luštěniny a citrusy. Nejúrodnější půdy jsou na západě země. U živočišné výroby převažuje chov skotu na maso a rybolov.

V Nikaragui je rozvíjející se lehký průmysl, kde hlavní odvětví představuje potravinářství, textilní a chemická výroba. Nikaragua má také značné nerostné bohatství, převážně na severu země, nicméně z nedostatku technologického zázemí je zatím málo využíváno. Nacházejí se zde naleziště zlata, stříbra a mramoru. Také se zde těží písek a sůl. Do popředí se dostává sektor služeb, v posledních letech taky rozvoj cestovního ruchu. Turistika se tak stala jedním z nejziskovějších sektorů nikaragujské ekonomiky. Mezi nejvyhledávanější turistické destinace můžeme zařadit města: Granada, León, Masaya či San Juan del Sur. Pro svoji jedinečnou přírodní rozmanitost je také turisticky oblíbený ostrov Ometepe. (Nicaragua, 2017).

2.5 Přírodní podmínky

Nikaragua má rozmanité přírodní podmínky. Vyznačuje se nespočtem jezer a vulkánů, které jsou pro ni typické. Má celkem 58 sopek, z toho je 8 dodnes aktivních vulkánů. Nachází se tam také největší jezero ve Střední Americe – Jezero Nikaragua s rozlohou 8 430 km². V jezeře můžeme najít 354 ostrůvků s rozmanitou vegetací. Dalším velkým jezerem je Jezero Managua s rozlohou 1134 km², ležící u hlavního města Managua.

Nikaragua také oplývá bohatou vegetací v podobě unikátních deštných pralesů, národních parků, biosférických rezervací, např. rezervace Bosawas (7 300 km²) a Indio

Maíz (2500 km²). Najdeme zde také korálové ostrovy, z nichž nejvýznamnější jsou Cayos Perlas a Cayos Miskito. V karibském moři se dále vyskytují turisticky známé ostrovy Islas de Maíz (Kukuřičné ostrovy). (ProNicaragua, 2015)

2.5.1 Flóra

Rostlinstvo Nikaraguy se vyznačuje četnými druhy vzácných stromů a květin. Na východním pobřeží země roste mahagon a na plantážích rostou divoce kokosové palmy, banánovníky a orchideje. Na bažinatém pobřeží Atlantského oceánu rostou mangrovníky. Ve vyšších polohách jsou lesy smíšeného typu, hlavně duby a borovice, u kterých je nutno zmínit, že Nikaragua je nejnižněji položené místo výskytu borovic na severní polokouli.

2.5.2 Fauna

Fauna Nikaraguy je velmi bohatá. Vyskytuje se tu spousta zajímavých a endemických živočišných druhů. Jedním z nejzajímavějších zvířat je vačice opossum, což je jeden z mála vačnatců žijících mimo území Austrálie. Dále se tu setkáme například s lenochodem, mravenečnickými, leguány, pásovci, různými druhy opic, jaguárem a jinými. V okolí jezer Nikaraguy žijí také stovky stěhovavých ptáků, jelikož tudy vede migrační cesta ptáků ze Severní Ameriky na jih. Národním symbolem se stal pták momot skořicovobřichý, který žije převážně v horských oblastech.

Velmi unikátní a neobvyklá fauna je v Jezeře Nikaragua. Toto jezero má specifický ekosystém, který se může pochlubit i žijícím endemity, kterými jsou sladkovodní žraloci, ale také ohroženými druhy jako jsou například krokodýli američtí. V ústí velkých řek, v trochu slané vodě, žijí kapustňáci. Typickými živočišnými druhy žijící v nikaragujských řekách jsou želvy a krokodýly.

2.5.3 Řeka Rio San Juan

Jednou z velkých a významných řek Nikaragui je řeka Rio San Juan, která vytéká z Jezera Nikaragua. Řeka má délku 225 km a spojuje západní část země s jihovýchodním pobřežím. Je nutné zdůraznit, že řeka je splavná téměř po celém jejím toku. Výhodné propojení řeky Rio San Juan a jezera Nikaragua, mělo v posledních staletích pro celou zemi strategický význam (Křížová, 2011).

2.6 Historie meziocéánského kanálu

Projekt výstavby meziocéánského kanálu v Nikaragui sahá až do 16. století, kdy s prvními plány propojení Atlantského a Tichého oceánu přišli španělští kolonizátoři Alonso Calero a Diego Machuca. Jako první viděli výhodu ve využití řeky Rio San Juan pro meziocéánskou komunikaci. Objevili možnost propojení řeky Rio San Juan v Karibiku a jezera Nikaragua pomocí odtokového kanálu. (Manuel María Peralta, 2008).

Trvalo však 300 let, než se projekt meziocéánského kanálu vzal na vědomí. Až v 19. století se o projekt začali podrobněji zajímat Američané, kteří prostřednictvím svého prvního ministra v Nikaragui, George Squiera, navrhli smlouvu, která však následně byla americkým senátem zamítnuta. I přes tento fakt, Američané neustále usilovali o získání určitého povolení pro výstavbu meziocéánského kanálu v Nikaragui. Postupem času se jim podařilo získat přibližně deset různých dohod a povolení, nicméně všechny byly bez výsledku. Teprve začátkem roku 1914 byla potvrzena dohoda Chamorro – Bryan, na základě které Spojené Státy konečně získali povolení ve stavbě vytouženého meziocéánského kanálu. Ovšem o více než půl století později, v červnu roku 1970 byla tato poslední dohoda zrušena. (Emilión Álvarez Montalván, 2015).

Důvodů proč nedošlo k výstavbě meziocéánského kanálu v Nikaragui bylo několik. Při pohledu na tehdejší ekonomickou situaci Nikaraguy se jevilo nejobtížnější získat finanční prostředky a potřebnou důkladnou studii o životaschopnosti celého projektu

Vyskytly se zde čtyři zásadní překážky, které zabránili realizaci projektu. Byly to problémy geopolitické a technické povahy, územní problémy a velkou váhu také mělo nedostačující financování projektu. Kromě toho, se Panamský Průplav kapacitně jevil jako naprosto dostačující v uspokojení poptávky mezinárodního obchodu. Později se však začaly vyskytovat jisté komplikace. Do světa lodní dopravy se dostaly velké kontejnerové lodě, které překročily obvyklou velikost, a přinutili tak Panamu postavit novou sadu zdymadel, umožňující tak jejich hladký průchod (Jan Geert Van Der Post, 2015).

Pro lepší představu o tomto velkém inženýrském projektu, je třeba uvést stručné informace o již existujícím Panamském průplavu.

2.7 Panamský průplav

Panamský průplav byl vybudován od roku 1907 po rok 1914. Je dlouhý 80 km a široký v rozmezí 280 až 366m. V tehdejší době byl Panamský průplav největším inženýrským dílem světa, realizovaném v takovém měřítku. Výsledky jeho výstavby byly impozantní. Panamský průplav nejenže nesmírně pozvedl světovou dopravu, ať už vojenskou či obchodní, ale i ekonomicky - politickou úroveň a tím i celý světový řád. V roce 2014, přesně sto let po jeho vybudování, se jeho dopravní kapacita zdvojnásobila. Bez ohledu na to, že průplav byl hodnocený jako velmi úspěšný, vzhledem k rostoucí poptávce a zvyšujícímu se světovému obchodu, došlo také ke stavění větších lodních kontejnerů, které donutili Komisi pro Panamský průplav kanál rozšířit. Komise v roce 1991 schválila již druhé rozšíření Panamského průplavu, které již má na starosti samotný stát Panama, který spravuje průplav od roku 1999 (Neil Parkin, 2011).

Nedostačující kapacita Panamského průplavu mohla být počáteční myšlenkou pro výstavbu nového konkurenčního kanálu v Nikaragui.

3. PROJEKT MEZIOCEÁNSKÉHO KANÁLU V NIKARAGUI

Je nezbytné stanovit přehled literárních poznatků o projektu výstavby meziocéánského kanálu v Nikaragui, definovaných dle různých autorů, a obeznámit se tak s danou problematikou.

3.1 Základní fakta o projektu

O vybudování meziocéánského kanálu v Nikaragui se začalo diskutovat v červnu 2013, kdy Národním shromážděním Nikaraguy prošel Speciální zákon, který pojednával o rozvoji infrastruktury, zóně volného obchodu a rozvoji nikaragujské dopravy, týkající se vybudování kanálu¹ (zákon 840). Jak uvádí Huete-Pérez 2015, tak koncesi na realizaci projektu na následujících sto let získala společnost HKND Group

---

¹ Název zákona ve španělském originále: *Ley Especial para el Desarrollo de Infraestructura y Transporte Nicaragü ense atingente al Canal, Zonas de Libre Comercio e Infraestructuras Asociadas.*

(Hong Kong Nikaragua Development), která je jako společnost prakticky neznámá a na svém kontě nemá žádný z větších projektů (Huete – Pérez, 2015).

3.2 Kdo je HKND Group?

Společnost HKND Group je mezinárodní firmou se sídlem v Hong Kongu, v Číně. Aktuálně tuto firmu vede podnikatel Sr. Wang Jing – čínský multimilionář s majetkem ve výši 6900 milionů amerických dolarů. Tímto majetkem se Wang Jing řadí na 195 místo nejbohatších lidí světa roku 2015 (Popolna, 2015)

Firma v roce 2012 uzavřela dohodu s vládou Nikaraguy o výstavbě meziocéánského kanálu a o rok později byl vydán již zmíněný speciální zákon pro podporu výstavby kanálu. Hlavní cíl HKND Group je dle odborníků, vybudovat takový meziocéánský kanál, který povolí průjezd i těm největším lodím, které již Panamský průplav není schopen pojmout. Hlavními materiály pro transport by byla ropa, železo, uhlí, potraviny a jiné. Záměrem by tak bylo posílení mezinárodního obchodu mezi asijskými zeměmi a Latinskou Amerikou (Red Local, 2015).

HKND Group je společnost s ručeným omezeným a byla založena pod záštitou společnosti HKC (Hong Kong Company) v listopadu 2012. Na základě oficiálního webu firmy, je to soukromá mezinárodní firma pro rozvoj infrastruktury se sídlem v Hong Kongu a s kanceláří v Managui v Nikaragui.

Zajímavé je, že dle oficiálních webových údajů, se společnost HKND v rámci infrastrukturních projektů, prezentuje jako velmi zkušená. Rovněž prezident společnosti Wang Jing je zde popsán jako velmi zkušený podnikatel a investor, který má na svém kontě mnohaleté odborné zkušenosti v oblasti úspěšného řízení organizace a investic.

HKND Group je dle mezinárodních podmínek a postupů zavázána k transparentnosti a odpovědnosti. Ve spolupráci s vládou Nikaraguy se firma soustředí na projekt výstavby nikaragujského kanálu a dalších infrastrukturních projektů. Dle HKND Group, je v případě Nikaraguy rozvoj infrastruktury zcela zásadní pro přeměnu mezinárodního obchodu a vytvoření centra dopravy a logistiky (hknd-group.com, 2016).

Ačkoliv HKND Group uvádí, že projekt je v souladu s transparentností a odpovědností, tak dle profesora Aguilara 2015, tomu tak není. Podle něho, by hlavní slovo v rozhodování o realizaci projektu měli mít obyvatelé Nikaraguy, které měla

vláda s návrhem obeznámit. Ovšem nedošlo zde k referendu, ani k odbornému průzkumu environmentálních a ekosystémových podmínek či celkovému zhodnocení udržitelnosti projektu. Je zcela evidentní neznalost zainteresovaných stran k projektu a tím jsou porušovány zákony státu Nikaragua (Alejandro Aguilar, 2015).

3.3 Zákon 840

Firma HKND Group si pro uskutečnění výstavby mezoceánského kanálu stanovila určité podmínky a kritéria. Jednou z důležitých podmínek bylo vládou Nikaraguy schválení zákona číslo 840 a následné podepsání rámcové dohody o jeho povolení a implementaci. Toto rozhodnutí u tamních obyvatel vzbudilo velkou vlnu nevolí.

Zákon 840 poškozují suverenitu státu a základní principy, zakotvené v ústavě. Dle Caldery 2015, byl zákon 840 odsouhlasen na základě špatné informovanosti o projektu, deficitu odborných analýz a veřejné diskuze. Vyskytly se spekulace o nepřímém zapojení čínské vlády při určování směru trasy kanálu. Tento zákon 840 povoluje firmě HKND group, že v případě realizace kanálu, může nastat výjimečný stav, kdy firma je oprávněna manipulovat se státními rezervami, které spadají pod centrální banku Nikaraguy.

Zákon 840 pojednává o tom, že veškeré půda by přešla do vlastnictví firmy HKND Group a tou by byla odkoupena od obyvatel za minimální katastrální cenu. Je nutné podotknout, že zákon je tak v rozporu se státní ústavou jako s nejvyšším zákonem státu Nikaragua a také porušuje mnohá lidská práva (Alejandro Serrano Caldera, 2015).

Zákon 840 také schvaluje rámcovou dohodu koncese² ustanovenou před vládou a firmou HKND Group, ve které jsou detailně popsány podmínky procesu výstavby kanálu. Rámcová dohoda mimo jiné uvádí, že investor má mnoho privilegií. Mezi tyto privilegia patří například realizace všech nezbytných dílčích projektů, doprovázející výstavbu kanálu (Red Local, 2015).

3.4 Parametry kanálu

Mezoceánský kanál v Nikaragui by měl délku 287 km, což je třikrát více, než má průplav panamský. Hloubka kanálu by byla 27,6 až 30 metrů a šířka by činila v

---

² Ve španělském originále: *Acuerdo Marco de Concesión*.

rozsahu od 230 až do 520 metrů. Všechny tyto parametry kanálu by umožnili průchod velkými kontejnerovými lodí Panamax, včetně největších tankerů na světě. Dle Ortegy Hegg 2015, se kanál jako investice oficiálně odhaduje na 50 miliard dolarů a podle stanovených výpočtů, by měl pojmout až 5% světového obchodu (Manuel Ortega Hegg, 2015).

Dle Domíngueze 2015, by nový meziocéánský kanál neznamenal pouze posílení mezinárodního obchodu a lodní dopravy, ale zejména významný ekonomický přínos a rostoucí moc geopolitické a geostrategické role všech zapojených vládních či nevládních aktérů projektu.

Významný ekonomický přínos by měl kanál přinést díky očekávanému vzestupu globálního námořního obchodu mezi Latinskou Amerikou a Asií a to i přes zpomalení růstu americké spotřeby v porovnání s předchozím desetiletím. Důležitou roli by zde měl i významný technologický pokrok ve vybudování největšího kanálu na světě a tím získání jistých privilegií v rámci celosvětové námořní dopravy. Je však nutné zmínit, že co se týče HDP Nikaraguy, vláda očekává, že po dokončení výstavby kanálu budou jeho odhadované náklady ve výši 24,700 milionů dolarů a dle právního posouzení je Centrální banka Nikaraguy nucena ručit svými devizovými rezervami. (Fernando Domínguez, 2015). Dle statistik z roku 2015 jsou devizové rezervy státu Nikaragua ve výši 2492,3 milionů dolarů (BusinessInfo.cz, 2016). Tento fakt vypovídá o tom, že Nikaragua není z ekonomického hlediska na výstavbu meziocéánského kanálu ještě připravena.

3.5 Trasa kanálu

Dle obrázku číslo 2, můžeme vidět, že trasa meziocéánského kanálu v Nikaragui by vedla od západního pobřeží, konkrétně z přístavu Punta Gorda na východní pobřeží, do přístavu Brito. Kanál by tak zasahoval do 12 departementů a podle nezávislých studií by kanál afektoval přes 119 tisíc osob, přibližně 24 tisíc rodin a 282 osad (Manuel Ortega, 2015).

Největším problémem této zvolené trasy kanálu je fakt, že by vedla přes Jezero Nikaragua a to v délce 105 km, přímo pod ostrovem Ometepe. Tímto by nepochybně

došlo nejen k poškození biodiverzity jezera, ale i k negativním následkům na ojedinělou a turisticky vyhledávanou rozmanitost ostrova Ometepe.

Je nutné podotknout, že pokud by došlo k výstavbě kanálu přes jezero Nikaragua, je třeba odstranit obrovské množství sedimentu, ve formě převážně bláta, které by kvůli možnému zakalení vody nesmělo zůstat ani uvnitř jezera ani na jeho pobřeží. Jediné potenciální řešení tohoto problému se tak jeví vývoz do zahraničí, čímž by se dle Barquera 2015, Nikaragua stala prvním vývozcem bláta na světě)). Barquero uvádí, že Nikaragua disponuje jedinečnou biodiverzitou, která tvoří přibližně 10% veškeré světové diverzity. Proto očekává, že je zde určité řešení na záchranu tamní přírody v podobě udržitelné alternativy, která by taktéž usilovala o ekonomický zisk, nýbrž bez způsobení nevratných škod na životním prostředí. Jezero Nikaragua složí jako zdroj pitné vody již po několik desetiletí, a proto je nevyhnutelnou povinností toto jezero chránit (Jaime Incer Barquero, 2015). Dle mnohých odborníků je vybraná trasa kanálu nejhorší možnou variantou. Zabývali se proto dalšími možnými návrhy trasy kanálu a nejlepším řešením by bylo, kdyby kanál neprocházel Jezerem Nikaragua. Vedl by severovýchodní částí Nikaraguy kolem Jezera Managua do přístavu Corinto na západě a do přístavu Monkey Point na východě. Tato alternativní trasa by zachránila zničení Jezera Nikaragua (Jean-Michael Maes, 2015, Dra María Luisa Acosta, 2015)

Obrázek 2 - Vyznačení trasy kanálu

Zdroj: www.sciencespo.fr

3.6 Jezero Nikaragua

Podrobným zkoumáním následků výstavby kanálu na jezero Nikaragua neboli v Nikaragui nazývané Cocibolca, se dále věnoval doktor Guillén.

Guillén 2015, se konkrétně zabýval otázkou ochrany jezera Cocibolca, které na základě podrobnému výzkumu zmapoval a určil tak možné scénáře při zrealizování výstavby kanálu. Jezero Cocibolca má rozlohu 8 200 km² a hloubku pouhých 12,5 metrů, čímž je považováno za mělké jezero. Pokud vezmeme v potaz, že celková hloubka kanálu má být až 30 metrů, je jasné, že by při stavbě došlo ke komplikacím.

Jezero Cocibolca je největším tropickým jezerem v celé Střední Americe a nejen pro celou Nikaraguu, ale i Střední Ameriku je velmi důležité, jelikož slouží jako zdroj pitné vody³. Pro většinu nikaragujských obyvatel představuje jezero Cocibolca nezbytnou součást jejich života, ať už pro jeho každodenní využití ve formě rybolovu, nebo pro občasné využití ve formě rozsáhlé lodní dopravy. Kanál by mohl mít devastující následky nejen na celý ekosystém jezera, ale také na turismus, zejména na turisticky velmi oblíbený ostrov Ometepe.

Dle Guilléna 2015, představuje Jezero Cocibolca velmi křehký ekosystém, který by byl po výstavbě kanálu zcela zničen. Na základě velké kontaminace a zasolení tohoto sladkovodního jezera by tak byly veškeré vzácné živočišné druhy, žijící v jezeře vyhubeny. Kanál by také měl za následek mnoho dalších negativních jevů, jako jsou například klimatické změny, toxické znečištění nebo kompletní destrukce životního prostředí. Smyslem jeho výzkumu je tak poukázat na udržitelnost a proveditelnost projektu v případě že součástí jeho trasy bude i Jezero Nikaragua. Na závěr uvádí, že pokud by měl mezoceánský kanál Nikaragui procházet, tak pouze po pevnině a neměl by nijak zasáhnout Jezero Cocibolca. Pro zaručení udržitelnosti tohoto projektu je zásadní dosáhnout sociálního a hospodářského rozvoje Nikaraguy (Salvador Montenegro Guillén, 2015).

---

³ Podle zákona 620 (Obecný zákon o národním vodstvu) je Jezero Nicaragua považováno jako důležitá zásoba pitné vody pro Nikaraguu.

3.7 Ochrana životního prostředí nebo ekonomický přínos?

Profesor Álvarez Alvarado z Akademie věd v Nikaragui uvádí, že myšlenka výstavby meziocéánského kanálu vyvolává mnoho kontroverze a vyhrocení na úrovni národní, a vedle toho vzbuzuje velký zájem na úrovni světové. Podle něho je v této době narůstající světové globalizace velmi těžké najít projekt, který by přinášel ekonomický benefit, bez toho aby nezanechal negativní dopady na životním prostředí. Profesor Alvarado je obzvláště zajímavým výzkumníkem této problematiky, jelikož je členem akademie věd v Nikaragui a děkanem fakulty stavebnictví a životního prostředí, ale na druhou stranu je i profesorem v Číně, kam jezdí několikrát do roka. Na svém kontě má úspěšné vyškolení mnohých čínských odborníků v nových technologiích pro kontrolu znečištění. Ve svém výzkumu o meziocéánském kanále v Nikaragui nejprve stručně představuje čínské námořnictvo a poté se zabývá environmentálními dopady této stavby.

Čína byla v době zlaté éry velmi silná velmoc, potom ale nastala stagnace a Čína se po dlouhou dobu držela za zbytkem světa. Nyní se situace obrátila a Čína postupně upevňuje svoji moc v potenciálu světového námořnictví a silného geopolitického vlivu. Nikaragua je země geopoliticky důležitá a atraktivní pro velké zahraniční investory, proto jak uvádí Alvarado 2015, zde není divu, že narůstá zájem Číny o projekt výstavby kanálu.

Ačkoliv je Čína s velkými námořními projekty velmi zkušenou zemí, nebyly zde ze strany společnosti HKND Group vytvořeny dostačující studie, které by považovaly projekt za životaschopný a hlavně zahrnovaly také environmentální a ekologické dopady na celou Nikaraguu. Proto se těmito tématy dále zabývali nejenom odborníci z akademie věd, ale také aktéři působící v environmentálních, ekologických, či sociálních organizacích.

Alvarado 2015, se konkrétně zabýval otázkou prohloubení trasy meziocéánského kanálu, který by dle všech různých navržených variant měl mimo jiné procházet Jezerem Nikaragua. Zdůrazňuje, že Jezero Nikaragua je velmi citlivým ekosystémem, který by byl po zásahu stavebních jednotek zcela zdevastován. Vezmeme-li na vědomí, že hloubka kanálu by měla mít dle parametrů až 30 metrů, je třeba předpokládat, že pro dostačující vyhloubení se zde mohou vyskytnout překážky. V extrémních případech bude dle stavebních odborníků k odstranění větších překážek

stavby nutné využít i dynamit. Meziocéánský kanál by dle podle Alvarada měl být dostatečně velký na to, aby mohl pojmout i ty největší ropné tankery, nicméně v případě jakékoliv havárie nebo úniku ropné skvrny by došlo ke zničení nejen celého ekosystému, ale také turismu.

3.8 Udržitelnost projektu

Podle Alvarada 2015, je velmi důležité se nejprve zamyslet nad udržitelností projektu, který by měl naplňovat tři hlavní pilíře konceptu udržitelnosti. Těmito pilíři jsou: pilíř ekonomický, společenský a environmentální. Konkrétněji se pak bavíme o tom, zdali je tento velký projekt ekonomicky životaschopný, společensky žádoucí (například jestli přispívá lidskému rozvoji a vzdělávání) a environmentálně nezávadný. K tomuto zjištění Alvarado provedl podrobné studie odkazující se na sociopolitické a ekonomické problémy, spolu s dopady na životní prostředí. V krátkodobém měřítku jsou to dopady zapříčiněné samotnou výstavbou a v dlouhodobějším intervalu poté dopady spojené s možnými pozdními následky v podobě ohrožení celého ekosystému a biodiverzity. Podstatou je společenská povinnost ochránit jezero Nikaragua, které je bráno jako národního bohatství. Aby však došlo k ochraně biodiverzity, je potřeba dodržet tři hlavní zásady:

1. Respektování zásad trvale udržitelného rozvoje a dosažení větší transparentnosti projektu
2. Monitoring a zkoumání dopadových studií životního prostředí a jejich detailní plánování s nezávislými odborníky
3. Spolupráce mezi státními institucemi a Akademií Věd, která by podporovala udržitelný rozvoj

Žádný z velkých projektů ale nemůže být pro zemi přínosný, pokud se vyznačuje nízkou úrovní vzdělávání. Důležitější je tak dle Alvarada nejdříve investovat do vzdělání a potom do hospodářského rozvoje země.

Závěrem je nutné podotknout, že k výstavbě kanálu by mělo dojít pouze v případě, pokud jsou brány na vědomí faktory socioekonomického a environmentálního charakteru a tím je zabráněno jakékoliv ekologické katastrofě. V opačném případě je projekt brán jako environmentálně nezodpovědný a k jeho realizaci by nemělo dojít. V tomto případě však existuje celá řada nejasností, které by

měli být pečlivě zváženy, aby se zabránilo oslabení jak státní suverenity a ekonomiky, ale hlavně negativním dopadům na společnost a životní prostředí, zejména na jezero Nikaragua (Pedro J.J. Álvarez Alvarado, 2015).

3.9 Projekty doprovázející výstavbu kanálu

Pro správné fungování provozu největšího meziocéánského kanálu na světě, je jak uvedla firma HKND Group ve svých podmínkách, třeba zrealizovat řadu menších projektů, které kanál doprovází. Mezi tyto projekty patří:

- Přístav v Karibiku a přístav v Pacifiku
- Ropovod propojující pobřežní oblasti Karibiku a Pacifiku
- Železnice propojující přístavy
- Zóny volného obchodu na karibském pobřeží a pobřeží tichého oceánu
- Mezinárodní letiště
- Vybudování infrastruktury
- Zajištění integrace a kooperace

Podle Péreze 2015, by měly být pro tyto projekty zahájeny studie proveditelnosti, s kterými souvisí další úkoly, které by měly být naplněny. Mezi tyto úkoly patří například alternativní návrhy stanovené trasy kanálu, technologické a ekonomické posouzení alternativního řešení, identifikování sociálních dopadů, zhodnocení vlivu na životní prostředí a v případě negativních dopadů nesmí chybět uvedení způsobu zmírnění těchto dopadů či způsobu určité kompenzace. Co se týče vlivu na životní prostředí a technologií, tak na konci těchto studií proveditelnosti by měly být vyčísleny všechny technické a environmentální nejistoty, které tento projekt obklopují (José A. Milán Pérez, 2015).

3.10 Socioekonomické faktory

Socioekonomickými dopady se zabývalo několik nevládních institucí, působící na poli lidských práv a ochrany životního prostředí. Mezi ně patří například nezisková lidsko - právní organizace Popolna, organizace pro ochranu Jezera Nicaragua - Grupo Cocibolca, či organizace pro místní demokracii a rozvoj - Red Local. Do průzkumu

ohledně výstavby kanálu se zapojili také celosvětové nevládní organizace jako je IBIS⁴ či národní hnutí, hájící práva tamních obyvatel. Mezi ně patří například hnutí Nicaragua Sin Heridas, které sdružuje odpůrce kanálu.

Socioekonomickými a environmentálními problémy se zabývala odbornice v oblasti politických a ekonomických studií Latinské Ameriky, expertka na klimatické změny a současná výkonná ředitelka neziskové organizace Popolna - Mónica López Baltodano, s kterou jsem měla možnost provést i osobně rozhovor.

3.11 Výzkum Moniky Lopéz Baltodano

Baltodano 2015 se domnívá, že důležitým faktorem a současně stinnou stránkou projektu jsou lidská práva. Zdůrazňuje, že v červnu roku 2015 bylo přes 47 různých demonstrací a protestů pro zrušení zákona 840 a tím hájící práva nikaragujských obyvatel.

Ve své práci vydané pod záštitou Akademie věd v Nicaragui 2015, představuje dvouleté úsilí v podobě výzkumu, zabývající se otázkou významu koncese pro výstavbu meziocéánského kanálu na zemi Nikaragua.

Svůj výzkum shrnuje do 10 bodů:

- 1) První bod zachycuje podmínky pro odsouhlasení koncese pro výstavbu projektu, kdy podle Baltodano z důvodu absence referenda či průzkumu veřejného mínění, došlo ke státnímu ústupku a porušení lidských práv. Zákon byl přijat během národního shromáždění a následně schválena za dobu kratší než týden.
- 2) Druhý bod se zaobírá přímo koncesí a jejím tvrzením, které zaručuje absolutní práva soukromého investora na dobu 116 let. Jsou zde opět kritizovány nároky na jezero Nicaragua jako zdroje pitné vody. Dále nároky na přírodní bohatství země a v neposlední řadě kritika absence odborného průzkumu sociálních a environmentálních dopadů a celkové udržitelnosti projektu ze strany investorů.
- 3) Třetí bod je obzvlášť zajímavý a významný. Baltodano zde definuje záležitost ohledně veřejného vlastnictví, upevněnou v koncesi a týkající se přímo obyvatel

---

⁴ IBIS – Derechos, educación y desarrollo, nezisková organizace působící celosvětově v ochraně lidských práv, vzdělání a rozvoji.

Nikaragui. Na základě této koncese mají investoři nárok na jakýkoliv pozemek či soukromé vlastnictví, které by bránilo v cestě kanálu. To se přímo týká více než 119 000 zemědělců a pěstitelů, obývajících trasu kanálu. V tomto případě by tak došlo k vyvlastnění půdy obyvatel.

4) Dalším důležitým bodem je ekonomická stránka projektu. Z tohoto hlediska je na kanál taky nahlíženo negativně, protože není jasně vymezeno, jaký ekonomický podíl do budoucna by měl stát z provozu kanálu. V současné době má Nikaragua pouze 1% celkový podíl na projektu (údaje z roku 2015).

5) Tento bod se týká již zmíněných dílčích projektů, které by kanál doprovázely. Baltodano se zastává názoru, že investor Wang Jing může stále přidávat další projekty doprovázející výstavbu kanálu a ustavičně si nárokovat státní půdu bez placení povinných daní. Je nutné zmínit, že během dvou let od schválení koncese, se Wang Jingovi podařilo získat povolení na vybudování vodní elektrárny, rekreačního střediska, továrny na výbušniny, výrobu cementu a oceli a jiné. V tomto případě se jedná o výjimečný daňový režim, který dle Baltodano je zcela nepřipustný.

6) V bodě šestém tvoří střed zájmu počet pracovních míst, které by kanál měl nabídnout. Prezident Daniel Ortega nejdříve obyvatelům slíbil vytvoření až jednoho milionu pracovních míst, nicméně investor Wang Jing prohlásil, že je pro nikaragujské obyvatele schopný zajistit pouhých 25 000 pracovních míst. Projekt dle Batodano povede k mnohým životním překážkám v podobě zvyšujících se životních nákladů, nákladů na životní prostředí a sociálních konfliktů.

7) Tento bod pojednává o špatné transparentnosti projektu, kdy nejsou přesně stanovené informace a kritéria ze strany jak investorů, tak vlády. Dále je zde vytknuto, že nebyla provedena podrobná analýza životních nákladů a dopadů na životní prostředí, jak by tomu u velkých infrastrukturních projektů mělo být.

8) V osmém bodě se polemizuje o financování projektu a jeho nákladech. Jsou zde položeny dvě zásadní otázky: Odkud by přesně šlo 50 miliard dolarů, co by měl projekt stát? Jsou přesně uvedené informace spojené s financováním projektu? Hlavním účelem

je zjistit fakta o skutečné ekonomické situaci projektu, která není podložena relevantními informacemi.

9) Předposlední bod zachycuje právní zvýhodnění investorů projektu, kteří v případě porušení předpisu nijak nejsou povinni platit penále, či být nějak právně potrestáni.

10) V posledním bodě se Baltodano na závěr zabývá ekonomickými a geopolitickými zájmy, které představují základní iniciativu pro výstavbu kanálu. Problém se vyskytuje v ustanovené koncesi, která ukotvuje podmínky pro hlavní projekt i dílčí projekty a může způsobit řadu nepokojů a konfliktů.

Baltodano zdůrazňuje, že tento projekt představuje snad největší hrozbu v dějinách státu Nicaragua, u kterého chybí respekt k lidem, přírodě a z pohledu udržitelnosti i respekt k budoucím generacím. To vše za účelem vidiny velkého zisku. (Mónica López Baltodano, 2015)

3.12 Studia organizace Red Local

Podle nezávislých studií organizace Red Local by dopady výstavby kanálu v zasažených regionech byly velké. Kanál by přímo afektoval společnost, ekonomiku, politiku a kulturu v jednotlivých regionech, kudy by procházel. Konkrétně by narušil dopravu zboží a zemědělských produktů, zamezil by přístup k centrálním střediskům zdraví, vzdělání kultury a v neposlední řadě by kanál měl negativní dopad na přenos elektrické energie a telekomunikace.

Studia také uvádí některé výpovědi obyvatel, žijících v zóně výstavby kanálu. Jako příklady výpovědí jsou zde vybrány dvě ukázky.

První ukázka je přímo z města Punta Gorda, Municipio Bluefields:

„Jak je možné, že zákon 840 nám říká, že musíme dát naši nemovitost cizincům?, toto právo ubližuje všem venkovanům, protože jim kterým bere půdu.“ Řekl venkovan z města Punta Gorda, Municipio Bluefields.

Druhá ukázka výpovědi je pak z města Nueva Guinea:

„Na jihu municipia Bluefields a Guinei je část obyvatel, kteří žijí dost izolovaně, může zde bydlet více než 40 000 obyvatel, kteří nejsou o projektu vůbec informováni.“
Řekl obyvatel města Nueva Guinea.

Nezávislá studia společnosti Red Local se dále podrobněji zabývají studii dopadů na rodiny, venkovské komunity a kulturu v možných zasažených regionech (Red Local, 2015).

3.13 Média

Významnou roli ve vnímání obyvatel hrají média. V Nikaragui jsou tři hlavní média, kterými jsou:

- **El Nuevo Diario**
- **EL Confidencial**
- **La Prensa**

První média El Nuevo Diario jsou státní média a jsou koupeny vládou, která jejich činnost a publikování kontroluje. Média El Confidencial a La Prensa jsou nestátní média, které publikují svobodně, nicméně za nejvíce liberální zpravodaj jsou v Nikaragui považována média La Prensa (osobní rozhovor Manuel Ortega Hegg, 2017).

Všechny tři média pravidelně informují veřejnost o dění ohledně výstavby kanálu. Z mediálního průzkumu lze za média s negativním postojem k tomuto vládnímu projektu označit pouze média La Prensa. Média El Confidencial psaly o projektu v neutrálním duchu, kdy spíše jen popsaly situaci bez vyjádření své náklonnosti, či odporu k tomuto projektu, kdežto státní média EL Nuevo Diario měly k projektu pozitivní náhled.

U článků zpravodaje La Prensa jsem zaznamenala nádechy negativního postoje v tom, jaké například používají nadpisy článků, když se stane nějaká událost ohledně projektu. Příkladem mohu uvést článek o poslední demonstraci proti kanálu, která se konala dne 15. 4. 2017 ve městě Juigalpa v departementu Chontales. Zpravodaj již v nadpisu článku zdůrazňoval, že tyto demonstrace byly prudce potlačeny státní policií, oproti tomu, média El Nuevo Diario zvolili nadpis, kterým naopak zdůrazňovaly, že

agresivitu demonstrujících venkovanů. Média El Confidencial jenom popsaly reálnou situaci. (laprensa.com.ni, 2017; confidencial.com.ni; elnuevodiario.com.ni)

Ze tří uvedených médií se mi povedlo nahlédnout do nestátního zpravodajství La Prensa, kde jsem dělala rozhovor s redaktorkou Elizabeth Romero, Také jsem se snažila pro porovnání domluvit rozhovor s redaktorem ze státních médií El Nuevo Diario, avšak žádost o tento rozhovor mi byla bez sdělení důvodu po telefonickém hovoru zamítnuta. Tento fakt vypovídá o tom, jak je projekt i ze strany médií netransparentní a je zde evidentní, že tyto média jsou cenzurovány a mají strach podávat informace o tomto projektu.

Proto jsem se rozhodla sama prozkoumat, jak tento projekt vnímají obyvatelé, ke kterým jsem měla přístup a možnost oslovit je pomocí dotazníků a rozhovorů v regionech ve kterých jsem měla možnost provádět výzkum v rámci mého výjezdu, pod záštitou rozvojových projektů naší fakulty.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4. Definice výzkumného problému

Výzkumným problémem mé bakalářské práce je zjistit, jak vybraní obyvatelé Nikaraguy vnímají projekt výstavby meziocéánského kanálu.

V teoretické části představuji základní fakta ohledně výzkumné problematiky a pro lepší pochopení se snažím o popis od historických počátků, kdy se o tomto projektu začalo uvažovat a veřejně diskutovat, až po současnost. Uvedla jsem důležité body, vztahující se k problematice jako například sociální, environmentální aspekty výstavby kanálu a závěrem představila jednu z možných příčin, která ovlivňuje vnímání projektu obyvateli, a tím jsou média.

5. METODOLOGIE

Praktická část mojí bakalářské práce se zabývá výzkumem veřejného mínění a postojů obyvatel k projektu výstavby meziocéánského kanálu v Nikaragui. Výzkum byl vytvořen přímo v terénu během mého výjezdu na odbornou stáž v rámci rozvojových projektů Mendelovy univerzity, a probíhal v rozmezí od 13. 2. do 14. 3. 2017.

Data pro praktickou část mé bakalářské práce byly získány pomocí kvantitativního a kvalitativního šetření. Svůj výzkum jsem nejprve zpracovala na základě dat kvantitativních metod pomocí dotazníků a dále podložila výsledky z metody kvalitativní, která je založena na rozhovorech.

5.2 Kvantitativní výzkum

Kvantitativní šetření bylo prováděno pomocí dotazníku s otevřenými otázkami, které byly rozdány metodou náhodného výběru respondentů. Pro výzkum jsem zvolila sběr dat pomocí dotazníku.

Dotazník byl rozdán mezi 137 respondentů a obsahoval 2 typy otevřených otázek. Závislé proměnné zde tvořily údaje o pohlaví respondenta, věk a region Nikaraguy, ve kterém dotazovaní respondenti žijí. Respondenti tohoto dotazníku jsou z 9 různých departementů Nikaraguy:

- Departement Carazo – 81 respondentů
- Departement Masaya – 24 respondentů
- Departement Managua – 16 respondentů
- Departement Granada – 9 respondentů
- Departement Rivas – 3 respondentů
- Departement León – 1 respondent
- Departement Boaco – 1 respondent
- Departement Chontales – 1 respondent
- Departement Rio San Juan – 1 respondent

Dotazovanými prvky dotazníku tvořily závislé proměnné, kterými byl věk, pohlaví a úroveň informovanosti respondentů o projektu. Tyto závislé proměnné jsem zvolila z toho důvodu, že mě zajímalo, jak projekt výstavby kanálu vnímají muži a jak ženy, zda jsou zde nějaké velké rozdíly. Dále mě zajímalo, jaké jsou změny vnímání ve věkové struktuře obyvatel, jestli to projekt vidí více pozitivně mladší část obyvatel, či starší, nebo naopak.

5.3 Kvalitativní výzkum

Kvalitativní šetření probíhalo na základě polostrukturovaných rozhovorů. Celkový počet tvořilo 42 rozhovorů, z toho bylo 6 odborníků v tématice a 36 náhodně vybraných respondentů v 5 různých oblastech Nikaraguy:

- Autonomní region Atlantik Jih – 4 respondenti
- Departement Managua – 5 respondentů
- Departement Carazo – 5 respondentů
- Departement Granada – 5 respondentů
- Departement Rivas – 17 respondentů

Rozhovory s odborníky trvaly 30 minut a byly předem domluveny. Rozhovory s náhodnými respondenty trvaly průměrně 5 - 10 minut a respondenti byli náhodně dotazováni na různých místech.

5.4 Zpracování dat

Mezi metody zpracování výsledků z rozhovorů patřilo zapisování poznámek a komentářů a jejich následné zpracování do textu a tabulek. Pro zpracování dat z kvantitativního i kvalitativního výzkumu bylo využito programu Microsoft Excel.

K jednomu z hlavních výsledků zkoumané problematiky, kterým je určení postojů obyvatel k projektu jsem docílila pomocí metody kódování otevřených odpovědí. Kódování probíhalo rozdělením odpovědí na kladné + a záporné -, kdy všem uvedeným pozitivním názorům bylo dáno + a u negativních -. Po sečtení znamének pak lze ve výsledku snadno určit, či respondent zastává pozitivní, negativní či neutrální postoj. Jako příklad pozitiva projektu uvádím: ekonomický přínos země + a negativa: destrukce životního prostředí -. Pokud tyto dva faktory byly v rovnováze, stanovila jsem postoj neutrální. V mnohých případech respondenti do otevřených otázek uváděli přímo rozdělení možných pozitiv a negativ projektu.

6. VÝSLEDKY VÝZKUMU

6.1 Povědomí respondentů o projektu

Jako první je potřeba stanovit jaké je povědomí dotazovaných respondentů o projektu a tím zjistit zda byli s projektem dostatečně obeznámeni.

Tabulka 1 – Povědomí respondentů

Celkové povědomí o projektu		
Kvantitativní výzkum		Kvalitativní výzkum
	Dotazník	Rozhovory
Celkový počet respondentů	153	36
Zodpověděli	132	36
Nezodpověděli	21	0
Ano	109	36
Ne	23	0

Zdroj: Vlastní zpracování na základě vlastních dat.

V tabulce číslo 1 můžeme vidět, že celkové povědomí všech dotazovaných respondentů o projektu je velké. Z celkového počtu 131 vyplněných odpovědí, lze vyčíst, že o projektu vědělo 109 respondentů a 22 respondentů o projektu nevědělo. Z celkového počtu 36 dotazovaných respondentů vědělo o projektu 34. Nejlépe však dopadly rozhovory, kdy o projektu věděli všichni dotazovaní respondenti.

Projekt je na základě těchto výsledků možné brát jako v povědomí dotazovaných obyvatel známý projekt.

6.2 Kvantitativní výzkum

Pro kvantitativní výzkum byl rozdán dotazník, kde byly stanoveny závislé proměnné: věk a pohlaví. V dotazníku hraje roli region, odkud respondenti pochází. Respondentům byly položeny otevřené otázky, jejichž znění bylo:

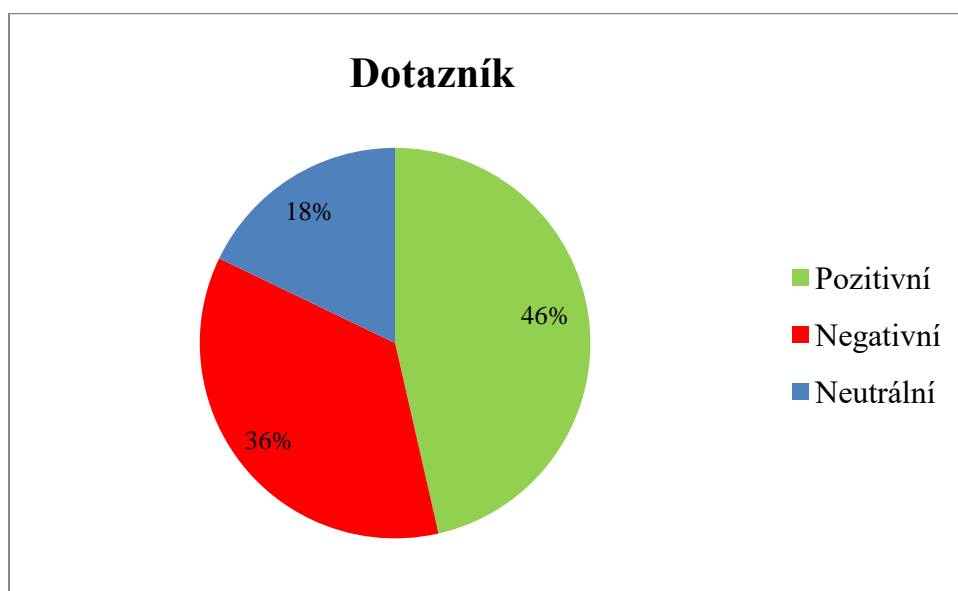
- Jaké by byly dopady projektu na váš region a rodinu?
- Jaké by byly celkové dopady projektu na Nikaraguu?

Odpovědi na tyto otevřené otázky byly pomocí kódování převedeny na tři typy postojů: pozitivní, negativní a neutrální. Tyto postoje poté byly podrobněji rozebrány dle jednotlivých faktorů ovlivňující tyto stanoviska.

6.2.1 Postoje respondentů k projektu

Z celkového počtu 137 dotazovaných respondentů bylo 76 mužů a 61 žen. Respondenti byli v různých věkových kategoriích v rozmezí od 14 do 57 let. Na otevřené otázky odpovědělo 112 respondentů, kteří tvořili celek pro definování postojů k projektu.

Graf 1 – Stanovení postojů k projektu z dotazníku

Zdroj: Vlastní zpracování na základě vlastních dat.

Z grafu číslo 1 lze vidět, že z celku 112 respondentů, zaujímalo 46% postoj pozitivní, 36% postoj negativní a poté 18% postoj neutrální. U dotazníku tak převažuje postoj pozitivní.

6.2.2 Faktory ovlivňující postoje respondentů k projektu

6.2.2.1 Region

Faktorem pro výsledky dat z tohoto dotazníku mohl být region, ve kterém respondenti žijí. Je zde nutné zmínit, že převážná většina respondentů nežije na plánované trase kanálu. Pro přesnější určení výsledků dat, jsem uvedla rozdělení respondentů dle jednotlivých regionů.

Tabulka 2 Rozdělení regionů dle postojů respondentů

Postoje	Region	Počet respondentů	Věk	muž	žena
Pozitivní	Carazo	36	17 až 40 let	21	15
	Granada	2	17 až 18 let	x	2
	Managua	7	17 až 24 let	4	3
	Masaya	5	19 až 23 let	3	2
	Rio San Juan	1	20 let	x	1
Celkem	x	51	x	28	23
Negativní	Carazo	21	15 až 30 let	15	6
	Granada	6	17 až 20 let	5	1
	Managua	4	17 až 23 let	2	2
	Masaya	8	17 až 22 let	5	3
	Rivas	1	16 let	1	x
Celkem	x	40	x	28	12
Neutrální	Carazo	7	17 až 57 let	4	3
	Managua	2	18 až 20 let	2	x
	Masaya	7	17 až 54 let	3	4
	Chontales	1	20 let	1	x
	León	1	24 let	1	x
	Boaco	1	22 let	1	x
	Rivas	1	17 let	x	1
Celkem	x	20	x	12	8

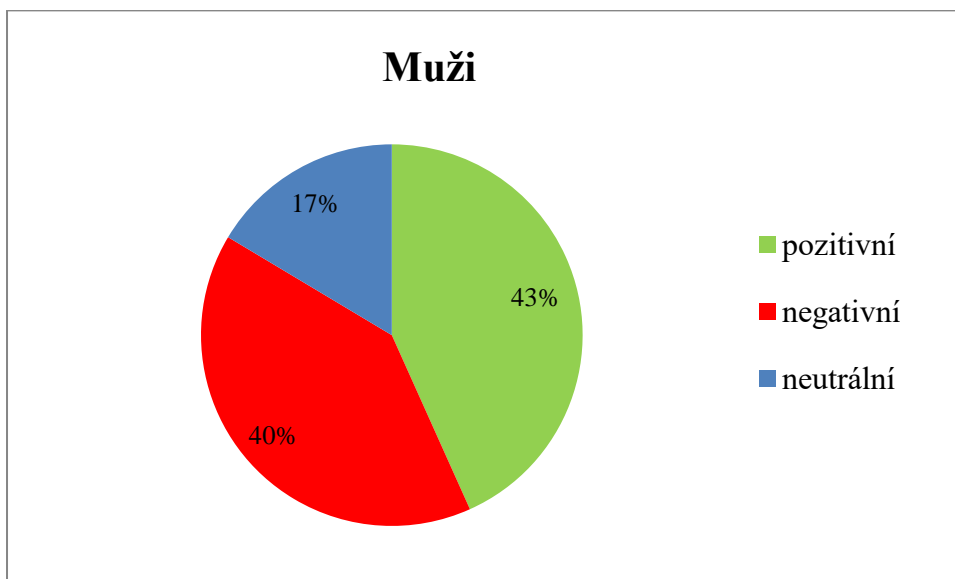
Zdroj: Vlastní zpracování na základě vlastních dat.

6.2.2.2 Pohlaví

Významnou roli v určení postojů respondentů k projektu sehrává jejich pohlaví. Z celkového počtu 112 respondentů, dotazník vyplnilo 67 mužů a 45 žen. Na základě těchto údajů byly vytvořeny dva grafy, ukazující postoje mužů a žen k projektu.

Muži

Graf 2 - Určení postojů mužů k projektu – dotazník

Zdroj: Vlastní zpracování na základě vlastních dat.

Z počtu 67 dotazovaných mužů, lze vidět, že jejich pozitivní a negativní postoj je téměř v rovnováze, čili nelze jednoznačně určit, zda mají muži v tomto případě více kladný či záporný názor na projekt. Můžeme zde vidět, že 43% mužů zastává pozitivní postoj a 40% negativní. Neutrální postoj zde má pouhých 17% mužů.

Na otevřenou otázku: *Jaké by byly dopady projektu na váš region a rodinu?*, pouze 4 respondenti uvedli, že projekt na jejich region a rodinu nebude mít žádný vliv. Jak uvádí tabulka č. 2, ani jeden z dotazovaných mužů s pozitivním postojem nebydlí na plánované trase kanálu. I přes tento fakt, většina mužů uváděla pozitivní dopady na jejich region a rodinu.

Mezi nejčastěji uvedené odpovědi s **pozitivním postojem** mužů patří:

- ❖ Nová pracovní místa
- ❖ Navýšení příjmů, zlepšení ekonomiky

Na otázku: *Jaké by byly celkové dopady projektu na Nikaraguu?*, uváděla většina mužů odpovědi:

- ❖ Zlepšení ekonomické situace země
- ❖ Více pracovních míst

Polovina mužů s **negativním postojem** k projektu uvedla, že projekt nebude mít konkrétně na jejich region a rodinu žádný negativní vliv. Tyto výsledky jsou proto, poněvadž jak můžeme vidět z tabulky číslo 2, většina dotazovaných mužů nebydlí na trase kanálu. Je zde nutné zmínit, že pouze 5 z dotazovaných mužů s negativním postojem byli z regionu Granada, který je u jezera Nikaragua, a respondenti by byli výstavbou kanálu přímo ohroženi.

Odpovědi u těchto respondentů byly:

- ❖ Zničení přírodních zdrojů, kácení lesů
- ❖ Afektování jezera a ztráta vody
- ❖ Možná lidská úmrtí

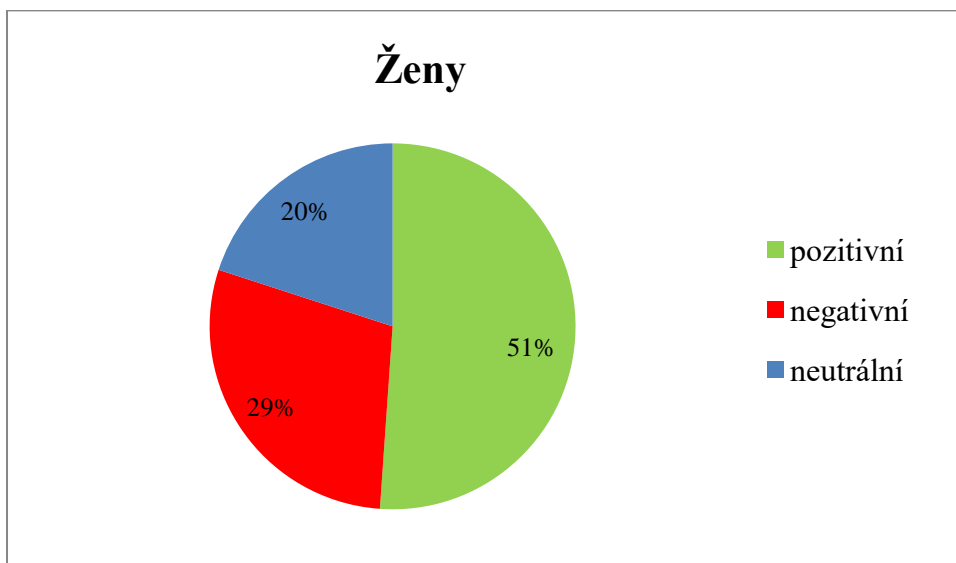
Na otázku jaké by byly celkové dopady projektu na Nikaraguu, už bylo odpovědí značně více, a ve výsledku u mužů převládaly odpovědi:

- ❖ Destrukce fauny a flóry
- ❖ Zničení životního prostředí a celého ekosystému
- ❖ Ztráta přírodních zdrojů, kácení lesů
- ❖ Kontaminace vody a půdy, ztráta vodního zdroje
- ❖ Zničení lidských obydlí

V menší míře se tu pak vyskytly odpovědi jako – sociální konflikty či globální oteplování.

Ženy

Graf 3 - Určení postojů žen k projektu – dotazník

Zdroj: Vlastní zpracování na základě vlastních dat.

U žen naopak lze vidět, že jejich postoj je více jednoznačný. Z počtu 45 dotazovaných žen, má více než polovina postoj pozitivní. Na druhém místě je postoj negativní s hodnotou 29% a poté postoj neutrální v podobě 20%.

Odpovědi žen s **pozitivním postojem** u obou otevřených otázek byly stejné jako u mužů, kdy nejčastěji zmiňovaly:

- ❖ Nová pracovní místa
- ❖ Ekonomický zisk

Zajímavé je, že 3 dotazované ženy s pozitivním postojem byly z regionu Granada a Rio San Juan, které výstavba kanálu ovlivní. Jako pozitiva uvedly: práci, příjmy a turismus.

Na druhou stranu nejčastějšími **negativy** u všech dotazovaných žen, na otázku ohledně dopadů na jejich region a rodinu bylo:

- ❖ Negativní dopady na lidská obydlí
- ❖ Destrukce ekosystému

Ve dvou případech se u žen z regionu Managua, vyskytly i dva extrémně negativní názory, že projekt bude mít za následek zotročení a vykořisťování obyvatel, či v nejhrošším případě jejich úmrtí.

Na otázku celkových dopadů na Nikaraguu ženy nejvíce zmiňovaly:

- ❖ Destrukce fauny a flóry
- ❖ Špatný vliv na životní prostředí

Stanovení postojů k projektu u žen a mužů je rozdílné. Rozhodnutí mužů je spíše v rovnováze, na rozdíl od žen, kdy je postoj k projektu jednoznačně pozitivní.

U pozitivních postojů lze sledovat stejné odpovědi u žen i mužů, nicméně u žen jsou tyto pozitivní odpovědi jednoznačně ve větší míře. Jedním z důvodů může být menší informovanost a zájem žen o tento velký stavební projekt.

U negativních dopadů je třeba podotknout, že ženy na rozdíl od mužů více zdůrazňují sociální aspekty oproti environmentálním, ale v konečném výsledku se dívají na projekt méně negativně. Okolností proč mají ženy celkově k projektu více pozitivní postoj než muži, může být několik, nicméně v této práci nelze tyto důvody přímo determinovat, pouze se o nich dá polemizovat.

6.2.2.3 Věk

Dalším z faktorů ovlivnění postojů respondentů mohl být věk. Respondenti byli rozděleni do 3 věkových kategorií:

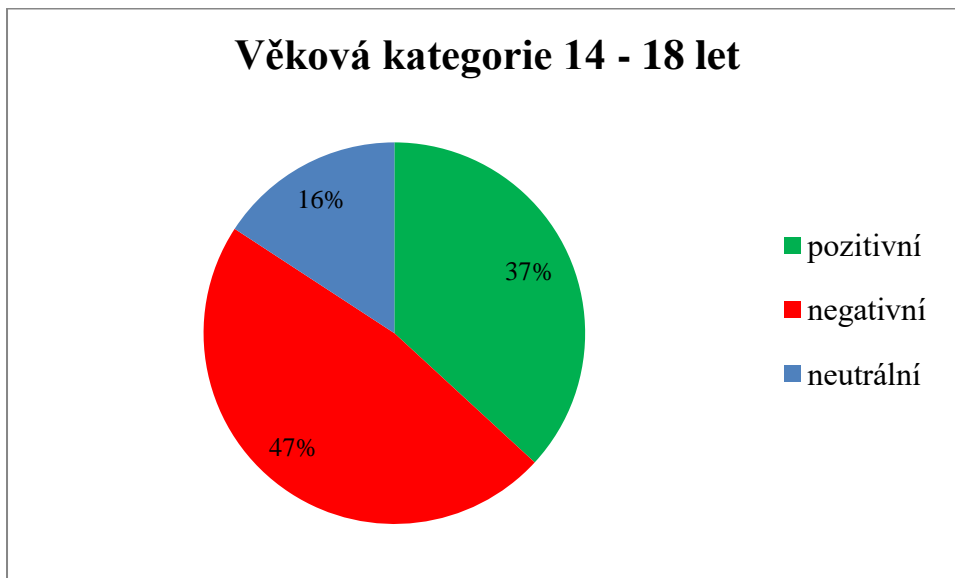
- 14 – 18 let
- 19 – 24 let
- 25+ let

První věková kategorie je středoškolského věku, druhá věková kategorie je vysokoškolského věku a poslední věková kategorie jsou pracující obyvatelé.

Nejvíce respondentů bylo ve věku od 19 – 24 let, v počtu 68 respondentů. Na druhém místě v počtu 38 respondentů byla věková kategorie 14 – 18 let a v nejmenším počtu 11 respondentů byli věková kategorie pracujících 25+ let. Nejvíce dotazovaných respondentů bylo ve vysokoškolském věku, jelikož velká část dotazníků byla rozdána na univerzitách.

U každé věkové kategorie je rozebrán postoj respondentů, který převládá.

Graf 4 - Postoje respondentů 14 – 18 let

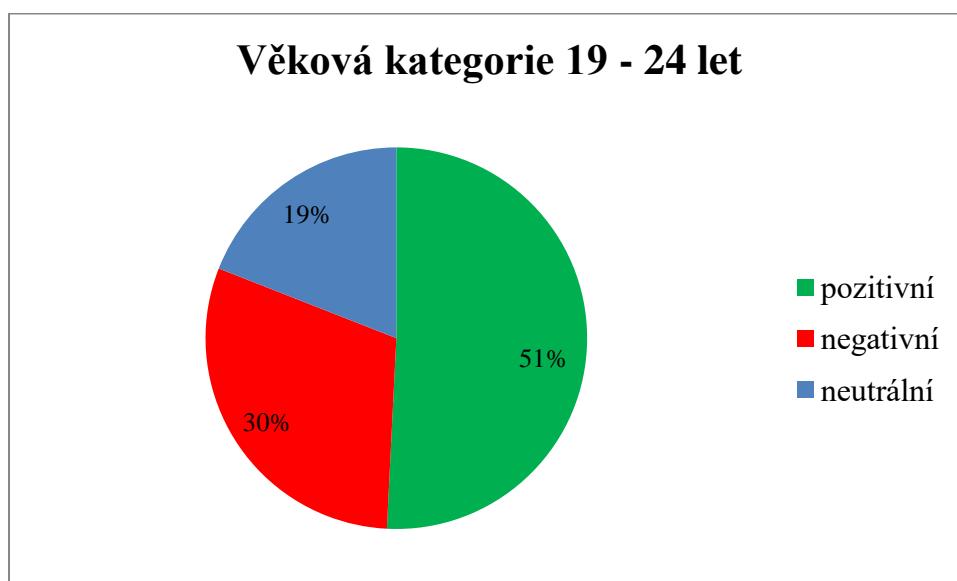
Zdroj: Vlastní zpracování na základě vlastních dat.

Z celkového počtu 38 respondentů věkové kategorie 14 – 18 let, můžeme na grafu č. 4 vidět, že 47% má negativní postoj, 37% má pozitivní postoj a zbylých 16% má postoj neutrální. Z toho lze vydedukovat, že mladší věková kategorie ve větší míře zastává postoj negativní.

U obou otevřených otázek ohledně negativních dopadů na rodinu, region a celkovou situaci v Nikaragui u nejmladší věkové kategorie převažují stejná negativa:

- ❖ Destrukce fauny a flóry a celého ekosystému
- ❖ Zničení životního prostředí a kontaminace

Graf 5 - Postoje respondentů 19 – 24 let

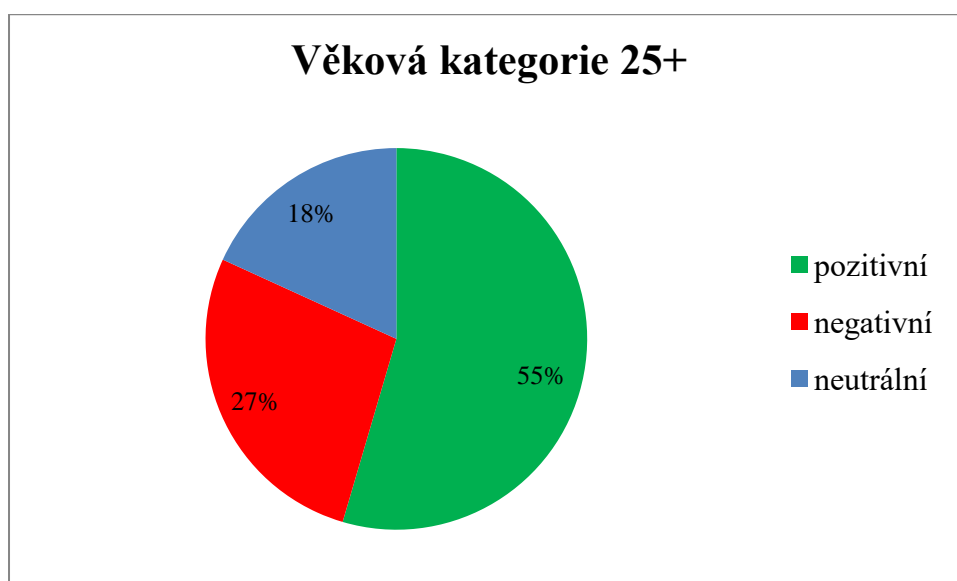
Zdroj: Vlastní zpracování na základě vlastních dat.

Na grafu č. 5 můžeme vidět, že u věkové kategorie 19 – 24 let, zastává 51% respondentů postoj pozitivní. Do této věkové kategorie spadá 68 respondentů. Nejčastější pozitivní odpovědi zde byly:

- ❖ Zlepšení ekonomické situace
- ❖ Více pracovních míst

Také se zde objevili pozitiva v podobě turistického ruchu a zlepšení exportu země.

Graf 6- Postoje respondentů 25+let

Zdroj: Vlastní zpracování na základě vlastních dat.

U poslední věkové kategorie 25+ s nejmenším počtem 11 respondentů, 55% mělo pozitivní postoj. Respondenti zde uvádějí stejné důvody pozitivního postoje jako u předchozí kategorie – ekonomický zisk a více pracovních míst.

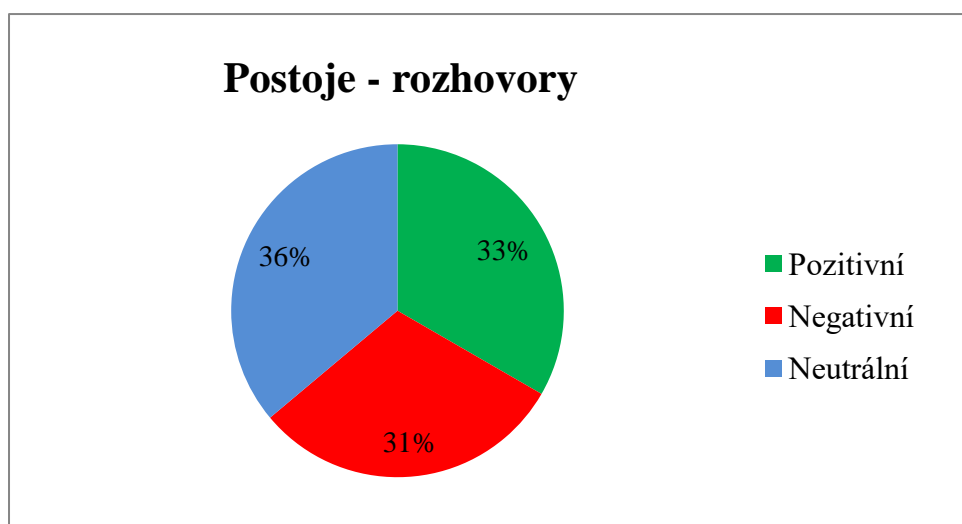
6.3 Kvalitativní výzkum

Kvalitativní výzkum byl prováděn na základě polostrukturovaných rozhovorů. Celkový počet tvořilo 42 rozhovorů, z toho bylo 6 odborníků v tématice a 36 náhodně vybraných respondentů. Rozhovory s odborníky trvaly 30 minut a rozhovory s náhodnými respondenty trvaly 5 - 10 minut.

6.3.1 Rozhovory s náhodnými respondenty

6.3.1.1 Postoje

Graf 7– Celkové stanovení postojů z rozhovorů

Zdroj: Vlastní zpracování na základě vlastních dat.

Jak vidíme na grafu č. 7 je celkové uskupení postojů respondentů víceméně v rovnováze. Nejvíce respondentů však mělo neutrální stanovisko k projektu. Vysvětlením pro tento postoj by mohlo být zdání, že při osobní konfrontaci na rozdíl od dotazníků, se respondenti přímo nevyjádřili, zda jsou pro či proti projektu. V některých případech byl zaznamenán i strach a nejistota vyjádřit se přímo.

6.3.1.2 Faktory ovlivňující postoje respondentů

Na následující tabulce je rozdělení všech rozhovorů s náhodnými respondenty dle regionu, měst, pohlaví, povolání a postojů respondentů k projektu.

6.3.1.3 Regiony

Tabulka 3- Rozdělení respondentů dle regionů

Region	Město	Pohlaví	Věk	Povolání	Postoj
Carazo	Jinotepe	M	22	Student na univerzitě	Negativní
	Finca la Reserva	M	45	Administrátor	Pozitivní
	Finca la Reserva	M	35	Pracovník na fince	Pozitivní
	Finca la Reserva	M	38	Pracovník na fince	Pozitivní
	Dolores	M	49	Řidič pro univerzitu	Neutrální
Managua	Managua	M	45	Profesor na univerzitě	Pozitivní
	Managua	M	23	Student na univerzitě	Negativní
	Managua	Ž	23	Studentka na univerzitě	Negativní
	Managua	M	24	Student na univerzitě	Neutrální
	Managua	M	46	Řidič taxíku	Neutrální
Autonomní region Atlantik Jih	Kukra Hills	M	40	Pracovník v rezervaci	Neutrální
	Kukra Hills	M	39	Správce v rezervaci	Neutrální
	Laguna de Perlas	Ž	55	Majitelka ubytování	Negativní
	Laguna de Perlas	M	34	neznámé	Pozitivní
Granada	Granada	M	24	Student na univerzitě	Neutrální
	Granada	Ž	24	Studentka na univerzitě	Neutrální
	Granada	M	25	Student-brigádník v muzeu	Negativní
	Granada	M	30	Pracovník v muzeu	Neutrální
	Granada	Ž	45	Pracovnice v muzeu	Neutrální
Rivas	Rivas - město	M	25	Řidič taxíku	Pozitivní
	Rivas - město	M	23	Student-turistický průvodce	Negativní
	Rivas - město	M	40	Řidič taxíku	Pozitivní
	Rivas - město	M	55	Zaměstnanec hotelu	Negativní
	Rivas - jih	M	45	neznámé	Negativní
	Rivas - jih	Ž	44	neznámé	Pozitivní
	Rivas - jih	Ž	41	neznámé	Pozitivní
	Rivas - Rio las Lajas	M	37	neznámé	Neutrální
	Jezero Nikaragua	M	52	Bydlel přímo u jezera	Neutrální
	Jezero Nikaragua	M	66	Bydlel přímo u jezera	Neutrální
	Ostrov Ometepe	M	22	Turistický průvodce	Pozitivní
	Ostrov Ometepe	M	44	Řidič turistických zájezdů	Negativní
	San Juan del Sur	M	27	neznámé	Pozitivní
	San Juan del Sur	M	27	neznámé	Pozitivní
	San Juan del Sur	M	28	Podnikatel	Negativní
	San Juan del Sur	M	52	Řidič taxíku	Neutrální
San Juan del Sur	M	65	Důchodce	Negativní	

Zdroj: Vlastní zpracování na základě získaných dat

Na tabulce č. 3 můžeme vidět rozdělení respondentů do jednotlivých regionů a měst, odkud pochází, jakého jsou pohlaví a jaký zastávají postoj k projektu. U většiny respondentů lze také vidět, jaké měli povolání. Pohlaví respondentů je zde v nepoměru, z počtu 36 všech dotazovaných, je 30 mužů a 6 žen, z čehož vyplývá, že tento vzorek nelze porovnávat. Co se týče věku respondentů, ten byl pouze odhadnutý. Podrobnější přehled všech rozhovorů s respondenty je k nahlédnutí v příloze – seznam rozhovorů.

V tabulce č. 3 vidíme, barevné rozdělení postojů a dále barevné rozdělení regionů. Žlutá barva značí regiony, které by výstavbou kanálu nebyly přímo ovlivněny, a červená barva vyznačuje regiony, kterými by kanál přímo procházel či v případě regionu Granada by ho přímo ovlivnil. Vidíme, že nejvíce respondentů bylo dotazováno v regionu Rivas, kudy by kanál přímo procházel. Z tohoto regionu pochází 17 respondentů, 15 mužů a 2 ženy.

V následující části kvalitativního výzkumu jsem se rozhodla rozdělit rozhovory s náhodnými respondenty podle jednotlivých departementů/regionů. U každého departementu/regionu jsem vybrala zajímavé výpovědi s respondenty a jejich postoje k projektu následně rozebrala.

Departement Carazo

V regionu Carazo bylo dotazováno celkem 5 respondentů. Kde jak vidíme v tabulce č. 3, mají 3 z 5 respondentů pozitivní postoj k projektu, 1 postoj neutrální a 1 postoj negativní. Pozitivní postoj zde jako u kvantitativního výzkumu sehrála vidina hlavně nových pracovních míst, zlepšení ekonomické situace, více příjmů spolu s rozvojem krajiny země.

Pro rozbor jsem si vybrala **Studenta univerzity v Jinotepe, 22 let**, který zastával jasně negativní postoj k projektu.

- Jaký máš názor na projekt výstavby meziocéánského kanálu?

*“Není to dobrá věc, hlavně kvůli přírodě. **Byly by velké problémy s vodou, kanál by šel přes Jezero, což je zdroj pitné vody.** Také tam žije spousta zvířat a endemické druhy sladkovodních žraloků. Mělo by to velmi negativní dopady na ekosystém.”*

- Jaké si myslíš, že by měla výstavba kanálu dopady na Nikaraguu?

*“Z ekonomického hlediska by to individuálně pro lidi dobré nebylo. Pouze pro velké firmy, co by to stavěli. Je tu příležitost s pracovními místy, které by zlepšili statistiky nezaměstnanosti, ale bylo by to jen dočasné. **Pro komunity žijící na trase kanálu je to hrozné.** Vláda nařídila, že firmy můžou stavět, kde chtějí – vše v prospěch vlády a ne lidí.“*

Departement Managua

V departamentu Managua bylo dotazováno 5 respondentů přímo v hlavním městě Managua. 2 z 5 respondentů zastávali postoj negativní, další 2 neutrální a pouze jeden respondent zastával postoj pozitivní.

Z negativních výpovědí na projekt se nejvíce vyskytovaly sociální aspekty, netransparentnost projektu a také jsem se dozvěděla, že projekt je velmi citlivé téma.

Rozbor: **Studentka univerzity v Managui, 23 let**, zastávala negativní postoj.

- Jaký máš názor na projekt výstavby meziocéánského kanálu?

*“Velmi negativní, moje rodina bydlí v oblasti, kudy by kanál procházel. Žijí v nejistotě, mají strach, aby jim nevzali dům, půdu, vše. Mají **velké pozemky, raději by je prodali pak sami, než aby je dávali vládě a pak dostali minimální katastrální cenu.** Rodina chová zvířata, pěstují různé plodiny, byla by to pro ně velká ztráta.“*

Autonomní region Atlantik Jih

V Autonomním regionu Atlantik Jih, v karibském pobřeží byli dotazováni 4 respondenti, kdy polovina měla neutrální postoj k projektu, jeden zastával postoj negativní a jeden postoj pozitivní. Za zmínku stojí pozitivní výpověď jednoho respondenta, který nebyl o projektu moc obeznámen a domníval se, že projekt má stavět Evropská unie. Tři z respondentů zmínili, že výstavba kanálu by mohla vzít lidem půdu.

Rozbor: **Pracovník v rezervaci Greenfields, Kukra Hills**, zastával neutrální postoj. Byla zodpovězena jedna hlavní otázka:

- Jaký máte názor na projekt výstavby meziocéánského kanálu?

“Dalo by to chudým lidem práci, což by bylo dobré, ale myslím si, že se to dokončí nejdříve v roce 2025. Byla by to environmentální katastrofa – mělo by to svá pozitiva i negativa. Komunity by byly v ohrožení, ale státu by to dalo peníze.”

Departement Granada

V departementu Granada bylo dotazováno 5 respondentů přímo ve městě Granada. 4 z 5 respondentů mělo neutrální postoj a pouze jeden respondent měl postoj negativní. Nejčastější pozitivní výpovědi byly opět: ekonomické zisky a práce lidem. Naopak negativa zde představují: zničení Jezera Nikaragua, destrukce ekosystému, a také sociální aspekty podobě vystěhování obyvatel.

Rozbor: **Student, 25 let, brigádník v historickém muzeu.** Zastával negativní postoj a odpověděl na jednu otázku:

- Co víš o projektu výstavby meziocéánského kanálu?

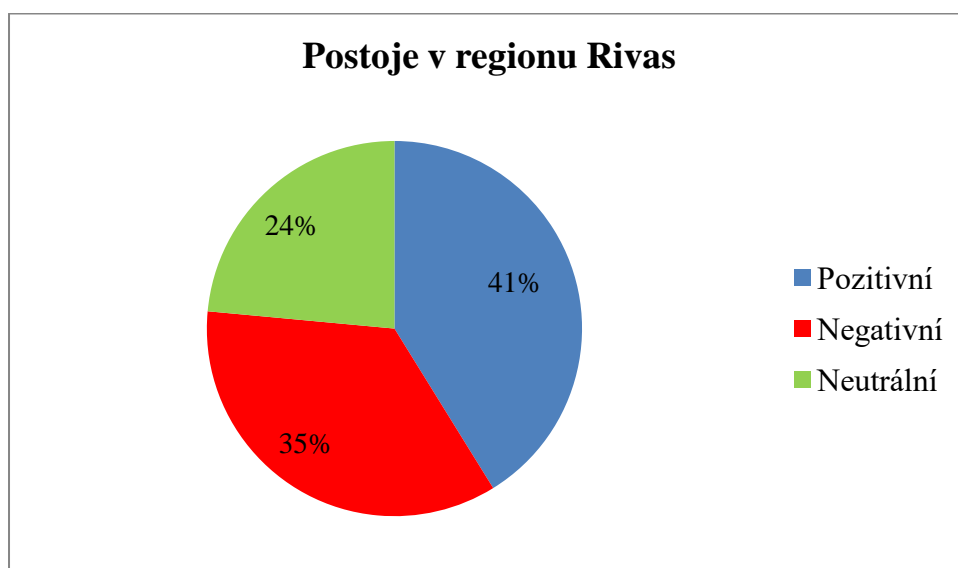
“Lidem by to vzalo půdu, bez adekvátního zaplacení pozemků od vlády. Mělo by to velké environmentální dopady. Vláda by měla dbát na to, aby peníze šly do zdravotnictví a do školství a ne do nesmyslných projektů.”

Departement Rivas

Z departementu Rivas bylo provedeno nejvíce rozhovorů v počtu 17 respondentů. U tohoto regionu jsem se rozhodla vytvořit graf, popisující postoje dotazovaných obyvatel v regionu Rivas. Je však nutné podotknout, že pouze malá část respondentů bydlí přímo v lokalitě tohoto regionu, kudy by kanál přímo procházel.

Graf 8– Postoje respondentů v regionu Rivas

Zdroj: Vlastní zpracování na základě vlastních dat.

Na grafu č. 8 vidíme, že ačkoliv všichni dotazovaní respondenti žijí v regionu Rivas, kudy by kanál přímo procházel, nezastává většina respondentů negativní postoj. Přesné procenta postojů k projektu ze 17 dotazovaných respondentů jsou: 41% pozitivní, 35% negativní a 24% neutrální. Faktorů proč tomu tak bylo, je zde několik.

V departamentu Rivas byli dotazovaní respondenti z různých lokalit. 7 respondentů bylo z města Rivas, 2 respondenti z Ostrova Ometepe, 5 respondentů z města San Juan del Sur a 3 respondenti bydleli u břehu Jezera Nikaragua, kudy by kanál přímo procházel.

V následující tabulce jsem rozdělila respondenty podle jejich postojů do lokality, kudy by kanál přímo procházel a kudy by přímo neprocházel, ale velmi pravděpodobně by region byl výstavbou nějak ovlivněn.

Tabulka 4 - Rozdělení postojů respondentů do dvou lokalit

Lokalita kudy by kanál přímo procházel		Lokalita kudy by kanál přímo neprocházel	
Postoj	Počet respondentů	Postoj	Počet respondentů
Neutrální	3	Pozitivní	7
Negativní	0	Negativní	6
Neutrální	0	Neutrální	1
Celkem	3	Celkem	14

Zdroj: Vlastní zpracování na základě vlastních dat.

Jako první bych se chtěla zaměřit na **pozitivní postoj** respondentů, kde uvádím i zajímavou výpověď jednoho respondenta. Jak můžeme vidět v tabulce č. 3, většina respondentů s pozitivním postojem k projektu jsou z města Rivas, dále dva respondenti z města San Juan del Sur a jeden respondent z Ostrova Ometepe. Respondenti v mnohých případech jako pozitiva uváděli: ekonomický růst, více peněz a hlavně hodně pracovních příležitostí. U dvou případů jsem se setkala s výpovědí žen, které uváděly, že výstavba kanálu by byla novou příležitostí pro rozvoj specialistů a profesionálů v rozvoji infrastruktury, díky kterým by šla Nikaragua kupředu. Zajímavé u těchto výpovědí bylo, že obě ženy nejprve zmínily, že nepochází přímo z místa, kde byly dotazovány, ale bydlely pár kilometrů severněji. Na tomto příkladu lze vidět, jak přesná lokalita v tomto regionu ovlivňovala postoj dotazovaných obyvatel k projektu.

Jako první jsem pro rozbor odpovědi z departementu Rivas vybrala respondenta: **Muž, 22 let - Turistický průvodce pro „Volcán Concepción⁵“**. Muži jsem položila následující otázku:

- Jaký máš názor na projekt výstavby meziocéánského kanálu?

„Přispělo by to ekonomickému rozvoji země, bude víc obchodu, tím klesnou ceny. Někteří lidé protestují, bojí se, že je pošlou pryč ze svých domovů. Vláda mluví o tom, že nedostanou peníze za své majetky. Největší problém Nikaraguy je málo peněz,

⁵ „Volcán Concepción“ (1610m.n.m.) je nejvyšší sopkou na Ostrově Ometepe, v regionu Rivas.

nízké platy a vysoké ceny.“ Jako zajímavost na otázku, jestli ví, kdo by kanál stavěl, zmínil, že lidé nemají zkušenosti s Číňany, kteří mají kanál stavět. Podle něho mají lidé strach. Přesně pak řekl: „*I kdyby Číňané získali Ometepe, shodili by na něj atomovou bombu, protože chtějí získat zlato, co je pod sopkou.*“

U **negativního postoje** obyvatel je poměr respondentů k projektu je stejný jako u postoje pozitivního. Většina respondentů je z města Rivas, dva respondenti jsou z města San Juan del Sur a jeden respondent z Ostrova Ometepe. Jako negativní výpovědi respondenti v mnohých případech uváděli: sociální aspekty – vystěhování obyvatel, environmentální aspekty - kontaminace a vysušení jezera a zničení ekosystému. V jednom případě jsem se dokonce setkala s názorem, že projekt výstavby kanálu je pouze politická propaganda na odložení skutečných problémů a na realizaci projektu teď vláda nemá peníze.

Pro rozbor odpovědi jsem si vybrala **důchodce, 65 let, žijícího ve městě San Juan del Sur**, který měl poněkud odlišný názor, než většina respondentů, byla však položená stejná otázka jako u předchozích respondentů:

➤ Jaký máte názor na projekt výstavby meziocéánského kanálu?

Na otázku přesně zmínil, že pokud se kanál postaví, bude to velká mezinárodní věc, konkrétně pak řekl: „*Rozdělí to svět na Západ a Východ, na americké a ruské fanoušky. Něco jako druhá studená válka.*“ Když jsem se ho zeptala, proč zastává tento názor, odůvodnil to slovy: „*Američané dostavili Panamský průplav, a určitě by se jim nelíbilo, kdyby vznikl konkurent od Číny, která spolupracuje s prezidentem a vládou. Prezident je komunista a spolupracuje s Ruskem, které by se do toho taky zapojilo, to je jasné.*“

S **neutrálním postojem** byli celkem 4 respondenti, z nichž jeden respondent pocházel z města San Juan del Sur a zbylí 3 respondenti bydleli v lokalitě u Jezera Nikaragua, kudy by kanál přímo procházel. V případě jednoho respondenta ve městě San Juan del Sur, jsem zaznamenala, že respondent se nechtěl k tématu moc vyjadřovat. Stručně uvedl, že by projekt měl svá negativa a pozitiva a změnil téma. Kupodivu se stejným vyjádřením jsem se setkala i s mužem, kterého jsem naopak potkala u řeky Rio Las Lajas, tudíž v oblasti výstavby kanálu. Muž však uvedl, že

nebydlí přímo u řeky, ale více na severu a výstavba kanálu se ho dle jeho názoru netýkala.

U dvou respondentů, žijících na břehu Jezera Nikaragua, přímo v lokalitě, kudy by kanál procházel, jsem naopak byla překvapena jejich poklidným vyjádřením. Dotazováni byli dva muži. V následujících řádcích bych ráda stručně shrnula rozbor odpovědí s oběma muži.

Jako první jsem pro rozbor odpovědi zvolila respondenta: **Muž, 50 let, žijící u jezera s celou rodinou.** Muž na otázku ohledně jeho názoru na výstavbu kanálu nejprve zmínil, že oni neprotestují, ale lidé ve městě Rivas ano a to kvůli neadekvátním cenám pozemků. Říkal, že lidé mají strach z toho, co se bude dít. Věděl veškeré parametry kanálu a také podotkl, že v okolí jeho domu probíhalo měření terénu specialisty pomocí helikoptér a dronů. Muž na otázku ohledně jeho názoru na projekt nejprve řekl, že projekt by měl spoustu ekonomických benefitů, ale on a jeho rodina by se museli odstěhovat. Tuto skutečnost však akceptoval. Muž byl zjevně nábožensky založený a na závěr dodal: „*Pokud si to tak bůh přeje, tak to tak bude*“.

Pro další rozbor odpovědi s neutrálním postojem jsem si vybrala: **Muže, ve věku 75 let, žijícího u jezera s celou rodinou.** Starší muž, žijící u Jezera Nikaragua s celou rodinou nejprve zmínil, že kanál by dal lidem peníze a spoustu práce, nicméně podle něho se zatím nic neděje a neprobíhá žádná příprava na výstavbu. Dle jeho názoru, se projekt výstavby kanálu řeší již příliš dlouho na to, aby se teď něco dělo. Doslova závěrem řekl: „*Me muero antes se el canal construya*“. Co v překladu znamená, že dříve umře, než se meziocéánský kanál v Nikaragui začne stavět.

6.4 Rozhovory s odborníky

Rozhovory s odborníky byly předem domluvené a trvaly 30 minut. Celkově bylo dotazováno 6 respondentů, z toho 3 experti v tématice výstavby meziocéánského kanálu, kteří se o toto téma dlouhodobě zajímají a jsou také spoluautory knihy „*El Canal Interoceánico por Nicaragua*“. Dále byl proveden rozhovor s novinářkou z nikaragujských médií La Prensa, které jak uvádí kapitola média v teoretické části, o tomto projektu aktivně publikují. Mezi rozhovory s odborníky také najdeme rozhovor s ambasadorem, působícím na taiwanské ambasádě v Managui. Aby byl taky k posouzení

názor nestranného pozorovatele, byl proveden jeden rozhovor s ředitelem neziskové organizace Masaya Contra La Pobreza.

Nejprve jsem zpracovala výpovědi rozhovorů s odborníky s nepřímým působením v tématice výstavby kanálu a závěrem uvádím názory třech expertů v této tématice. Podobně jako u náhodných respondentů byly položeny tyto otázky:

- Co víte o projektu výstavby meziocéánského kanálu?
- Jaký je váš názor na tento projekt?

U odborníků nebyly jejich obsáhlé odpovědi nijak kódovány, ale jsou zde uvedeny celé výpovědi na uvedené otázky vztahující se k výzkumu vnímání a postojů veřejnosti k projektu. Podrobnější přehled všech rozhovorů s odborníky je k nahlédnutí v příloze – seznam rozhovorů.

6.4.1 Ředitel neziskové organizace – Masaya Contra La Pobreza

Rozhovor s tímto odborníkem byl proveden v klidném prostředí restaurace ve městě Masaya. Odborník zodpověděl na obě dotazované otázky, nicméně u první otázky:

Co víte o projektu výstavby meziocéánského kanálu?, Se vyjádřil poněkud stroze. Pouze zmínil, že kanál byl vždy velkým snem pro Nikaraguu. Uvedl, že je to velký projekt a tak by kolem něj také byly velké problémy. Dále zmínil, že na základě koncese ze strany čínské firmy, která má kanál stavět, je zde velký problém s vystěhováním lidí žijících na plánované trase kanálu.

- Jaký je váš názor na tento projekt?

*“Projekt je dobrý nápad, ale proces, kterým je řešen, je špatný. Panamský průplav je mnohem lepší než by byl průplav v Nikaragui. U projektu chybí **transparentnost**. Nedochozí zde ke komunikaci s lidmi, které by to přímo afektovalo. Lidem není státem garantováno, že jim za jejich **půdu a domy bude zapláceno**. Vyskytují se zde také **velké problémy environmentální povahy** jako je problém s Jezerem Nikaragua, kudy by kanál procházel.“*

6.4.2 Ambassador Rolando Ter – Ming Ghuang – ambasáda Taiwanu v Nikaragui

Rozhovor s taiwanským ambasadorem se uskutečnil na taiwanské ambasádě v hlavním městě Managua. Je nutné zmínit, že Nikaragua nemá politické vztahy s Čínou, ale s Taiwanem. Záměrem tohoto rozhovoru tak bylo zjistit, jak výstavbu mezoceánského kanálu vidí odborník z politického úhlu pohledu. U tohoto odborníka nás také zajímala otázka ohledně možného zapojení čínské vlády do projektu, který jak je popsáno v teoretické části, má stavět společnost HKND Group z Hong Kongu. Odborníkovi byly položeny následující otázky:

- Co víte o projektu výstavby mezoceánského kanálu? Myslíte si, že je do projektu zapojena vláda Číny?

“Kanál byl odjakživa sen pro Nikaraguu. O projektu výstavby kanálu se diskutuje již po staletí. Nemyslím si, že je do projektu zapojená čínská vláda. Podnikatel, co chce kanál stavět je soukromý investor - firma HKND. Investor však momentálně nejspíš nemá kapitál”.

- Jaký je váš názor na tento projekt?

*“Projekt je zatím neúspěšný. Hlavním problémem u tohoto **projektu jsou pozemky**. Byl vydán **zákon 840**, který stanovuje, že prodejní ceny pozemků jsou pevně dané a proto si místní lidé jejich prodejem nemohou vydělat více. Jsou zde značné **sociální aspekty** jako vyhoštění obyvatel. Projekt by také měl znatelné environmentální dopady. Ti co jsou pro, si myslí, že budou mít práci, což je pochopitelné. Nikdo o tom pořádně nic neví. **Je to však velmi citlivá věc**, v minulosti vyhostili jednoho Američana, který chtěl tento projekt řešit. Je třeba si dávat pozor, s kým to řešíme a kde.”*

6.4.3 Elizabeth Romero – novinářka zpravodaje La Prensa

Rozhovor se uskutečnil v redakci zpravodajství La Prensa v Managui. Redakce La Prensa psala o tomto projektu a novinářka Elizabeth Romero dokonce šla po celé trase kanálu a spolu s novináři zachytili situaci z nepokojů, které probíhaly.

- Co víte o projektu výstavby meziocéánského kanálu? A jaký je váš názor?

*“Největší problém je v tom, že projekt **nebyl konzultovaný s lidmi**, ať už je dobrý, nebo zlý, je třeba ho konzultovat. Možná je dobrý, ale to nevíme. Většina lidí je proti výstavbě kanálu, přibližně 70% obyvatel, hlavně celý jih a ti, kteří bydlí v oblasti výstavby kanálu.*

*Dalším velkým problémem je sociální stránka projektu, ta se nejvíce dotýká **místních komunit**, které by byly přímo afektovány. O ekologických dopadech pak pojednávají hlavně experti a odborníci z Akademie věd v Nikaragui. Je třeba zmínit, že lidem se nelíbí, že by **museli být vystěhováni, chtějí umřít tam, kde se narodili**. Také se jim nelíbí, že by jim zaplatili za jejich pozemky minimální katastrální cenu. Mnoho vesničanů došlo do Managuy a spojilo se s experty, kteří rozumí ekologické problematice kanálu.*

*Proběhlo již mnoho demonstrací. Nikdo nebyl během protestů zabit, ale byly zde nějaká zranění (rok 2015). V poslední době jsou nepokoje více agresivní. Některé lidi to už nezajímá, protože si myslí, že se projekt nezrealizuje. Vesničané však stále protestují. Největší problémy ve městech **Nueva Guinea a Fonseca**.”*

6.4.4 Monica Lopéz Baltodano, organizace Popolna

Monica Lopéz Baltodano je odbornice v oblasti politických a ekonomických studií Latinské Ameriky, expertka na klimatické změny a současná výkonná ředitelka neziskové organizace Popolna. Právníčka, která již 4 roky aktivně organizuje hnutí proti kanálu, od začátku schválení koncese. Dále se zabývá environmentálními dopady, vlivy na ženy a mládež a ekonomické dopady. Rozhovor probíhal v neziskové organizaci Popolna v Managui. Byly položeny následující otázky:

- Co víte o projektu výstavby meziocéánského kanálu? Co si o něm myslíte?

*„Již bylo přes 86 demonstrací a protestů proti kanálu. Některé z nich byly největší a nejdůležitější manifestace za posledních 15 let. Kanál je jeden z velkých projektů a bere veškerou pozornost. Stanovený **zákon 840** uzákoňuje, že investoři mají právo na jakoukoliv část půdy. Jednoduše by dostali neadekvátní cenu za jejich*

nemovitostí. Kanál by sebou taky nesl další projekty, jako je hydroelektrárna, letiště, přístavy, továrna na cement a jiné jsou zmíněny v plánu výstavby kanálu.“

Baltodano zmiňuje velké environmentální problémy spojené s projektem, ale podle ní jsou až na druhém místě. Na prvním místě jsou sociální aspekty. Lidé jsou velmi chudí, nejdříve se zajímají o práci a svůj život. Projekt již způsobil špatné dopady, velký stres, ale zatím žádné příjmy.

Podle ní, je třeba si dát v této tématice pozor. Vláda se dle jejího názoru může zbavit všech akademiků, kteří budou moc zkoumat tento vládní projekt. Pár let zpátky byli vyhoštěni 3 pracovníci americké ambasády, kteří dělali výzkum o kanále a chtěli jít i po trase kanálu. Na vládu vyvíjí tlak v místní neziskové organizace a místní obyvatelé pomocí protestů a demonstrací.

Na otázku, jestli by projekt mohl být pouze volební propagandou, odpověděla: *„Vláda nepotřebuje volební propagandu s kanálem. Vláda řídí volební systém. Poslední tři volby byly podvod. Vláda může získat sociální kontrolu nad společností. Lidé se bojí říct, co si myslí, hlavně co se týče kanálu, je to citlivé téma a vláda jim může uškodit.“*

6.4.5 Jorge Huete – Pérez, Akademie Věd v Nikaragui

Jorge Huete – Pérez je odborník a expert v problematice meziocéánského kanálu v Nikaragui. Spoluautor knihy *“El Canal Interoceánico por Nicaragua”*. V roce 2009 byl zakládajícím prezidentem Akademie Věd v Nikaragui. Je to zakladatel a ředitel Střediska molekulární biologie na „Universidad Centroamericana (UCA)“⁶ v Managui.

Rozhovor s tímto expertem probíhal na univerzitě UCA v Managui. Huete-Pérez jako velký problém zmiňoval, že koncese ohledně kanálu vznikla bez referenda a nebyl zde věnován prostor opozici, vše bylo dojednáno velmi rychle.

Zdůrazňoval, že environmentální dopady jsou v tomto případě evidentní. Firma HKND Group neprovedla dostačující environmentální průzkumy dopadů projektu. Akademie Věd v Nikaragui (ACN) a UCA trvaly na tom, aby byly vytvořeny pořádné studia a průzkumy environmentálních následků. Dle Akademie Věd v Nikaragui by projekt měl velké negativní následky. Z těchto důvodů se ACN a UCA snaží přesvědčit lid o environmentálních dopadech projektu.

---

⁶ Universidad Centroamericana (UCA), je privátní univerzita s dlouholetou tradicí, v Managui, v Nikaragui.

Jako hlavní příčiny toho, proč jsou někteří obyvatelé pro projekt, uvedl především vidinu nových pracovních pozic a ekonomického zisku.

S jeho názorem ohledně projektu jsem se setkala s podobnou výpovědí jako u taiwanského ambasadora, kdy jedním z uvedených důvodů toho, proč se nejspíše projekt nebude realizovat, je domněnka, že investorovi z HKND Group patrně došel kapitál. Ačkoliv je vláda pro kanál, tak podle něho je v tomto momentu nemožné projekt zrealizovat, poněvadž stát chce zabrat půdu, lesy, pláže a hlavně Jezero Nikaragua. Závěrem uvedl, že Nikaragua s tímto projektem nemůže soutěžit, ani nijak finančně konkurovat Panamě. Projekt je spíše velkou příležitostí pro korupci.

6.4.6 Manuel Ortega Hegg, Akademie Věd v Nikaragui

Manuel Ortega Hegg je odborník a expert v problematice meziocéánského kanálu v Nikaragui a spoluautor knihy *“El Canal Interoceánico por Nicaragua”*. Je současným prezidentem Akademie Věd v Nikaragui, vědcem, akademikem a profesorem na univerzitách a výzkumných centrech. Je autorem a spoluautorem více než 35 knih. Hegg se více než 30 let zabývá tematikou jezera Nikaragua.

Rozhovor s tímto expertem probíhal na univerzitě UCA v Managui. Tento odborník mi věnoval více svého času, než ostatní odborníci a proto jsem mu mohla položit více otázek:

- Co víte o projektu výstavby meziocéánského kanálu?

„Ohledně tematiky meziocéánského kanálu, máme národní i mezinárodní specialisty. Průzkum kanálu byl prováděn i zahraničními experty, například Němci a Holanďany. Projekt kanálu zkoumalo mnoho specialistů - ekologové, seismologové, sociologové, antropologové a ekonomové. Výstavba kanálu by měla velké negativní následky, kterými jsou sociální, ekologické a environmentální dopady, v tomto případě zejména na Jezero Cocibolca, které je pro nás velmi důležité.“

- Jaký je váš názor na tento projekt?

Dle Hegg, by vláda měla raději investovat do jiných důležitých věcí pro stát. Měla by usilovat o zlepšení úrovně vzdělání a snížení chudoby. Kvůli kanálu budou mizet farmy, hospodářství a tím by došlo ke ztrátě podpory místních komunit Takový

velký projekt, jako je projekt meziocéánského kanálu se v Nikaragui nikdy nerealizoval. Chybí zde transparentnost, vláda to řeší v tajnosti.

Hegg dále zmiňuje fakta ohledně **zákona 840**. Uvádí, že schválení zákona trvalo pouze jeden týden, bez konzultace s ostatními a bez odborných průzkumů a studií o dopadech. Přímou poté řekl: *„Zákon se přímo dotýká místních obyvatel, jde proti jiným zákonům a porušuje ústavu. Došlo by k zabírání a vyvlastňování půdy. Vláda by dala lidem málo peněz za jejich pozemky, jejichž cena je značně vyšší a lidé by si tak za tyto peníze nemohly pořídít nové bydlení. Jelikož již byla vydána koncese na stavbu kanálu, je nemožné, aby ji vláda zrušila.“*

➤ Jak si myslíte, že tento projekt vnímají místní obyvatelé?

Manuel Ortega Hegg si myslí, že celkové vnímání kanálu je složité z několika důvodů:

*„Lidé poslouchají nařízení vlády a jsou velmi ovlivněni médii. Největší problém tvoří vládní média **El Nuevo Diario**, které lidé nejvíce čtou a poslouchají. Tyto média nejsou objektivní, protože píšou, co chce vláda. Do projektu jsou zapojeni i jiní mezinárodní aktéři, kteří kanál podporují, jsou na straně vlády. Přibližně **85% populace si hledá prostředky na přežití, nová pracovní místa jsou tak velmi důležitá**. Projekt kanálu by je dle mnohých obyvatel poskytoval.“*

Poté dodal že, ohledně kanálu se na začátku slibovalo až 1 milion pracovních míst, později 50 tisíc a pak jen 25 tisíc pracovních pozic. Není to ale možné, protože obyvatelé Nikaraguy nejsou kvalifikovaná pracovní síla, takže by byla najatá jiná kvalifikovaná pracovní síla. Dle něho zde není žádná možnost rozvoje.

➤ A jak tento projekt vnímáte vy?

*Podle mě je to jen velká **prezidentská propaganda** a velká věc po volbách. Prezident a vláda aktuálně nechtějí o kanálu vůbec mluvit, už nějakou dobu se nic neřeší. Hodně odolávají. Dochází tu k **nátlaku neziskových organizací** a obyvatel v podobě protestů. S projektem se objevilo mnohem více problémů než při počáteční myšlence. Úplně si nemyslím, že se to začne realizovat. Mluví se o tom už přes sto let. Nejsou zde pro realizaci vhodné podmínky. Momentálně je ze strany vlády ohledně projektu velké ticho.*

- Víte o dalších projektech, které by výstavbu kanálu doprovázely?

„Ano. Je jich mnoho.

Dílními projekty, které by doprovázely výstavby kanálu, jsou:

- *Vybudování letiště*
- *Turistické centrum*
- *Velké továrny na cement a jiné.*
- *Ropovody*
- *Železnice*

Poslední otázka byla položena z mé vlastní iniciativy, navzdory tomu, že nesouvisí přímo s tematikou výstavby kanálu, připadá mi důležitá.

- Co si myslíte, že je pro Nikaraguu nejvíce důležité?

„Důležité je vzdělání a gramotnost obyvatel. Osobně nevěřím ve velké projekty, podle mě nejsou realistické. Peníze by se měly investovat hlavně do vzdělání, do škol, ne do nereálných a nesmyslných projektů. Nejvíce důležití jsou obyvatelé této země. Nikaragua má spoustu problémů, a proto by se mělo dosáhnout zmírnění chudoby a zlepšení vzdělání obyvatel.“

7. VYHODNOCENÍ VÝZKUMU

Při kvantitativním šetření jsem pomocí dotazníků zjistila, že převážná většina dotazovaných respondentů o projektu vědělo. Na základě toho usuzuji, že tato řešená problematika výstavby meziocéánského kanálu je tak v jejich povědomí obyvatel známá. Pomocí dotazníků jsem se snažila hlavně zjistit, jaké jsou postoje respondentů k projektu, a vyšlo mi, že převažuje pozitivní postoj respondentů, kdy z celku 112 respondentů, odpovědělo 46% pozitivně, 36% negativně a 18% neutrálně. Jedním z okolností proč tomu tak je, může být skutečnost, že většina respondentů žije v regionu Carazo, kudy kanál, který nebude výstavbou kanálu přímo zasažen. Dále jsem zkoumala rozdíly v postojích k projektu, dle pohlaví a věku. Konkrétně mě zajímalo, jak projekt vidí muži a ženy a tři určené věkové kategorie.

Ve výsledcích jsem se dozvěděla, že ženy projekt vnímají více pozitivně než muži. Z celku 45 žen odpovědělo 51% žen k projektu pozitivně. Ženy viděly projekt jako velkou příležitost nových pracovních míst a možného ekonomického zisku. Stejně pozitivní odpovědi uváděli i muži, nicméně jejich postoj nebyl tak jednoznačný. Z celkového počtu 67 dotazovaných mužů, odpovědělo 43% pozitivně a 40% negativně. U negativních odpovědí uváděli muži nejvíce dopady na přírodu a životní prostředí, oproti ženám, které nejvíce uváděly dopady na lidská obydlí. Věkové kategorie respondentů jsem rozdělila do středoškolského, vysokoškolského a pracujícího věku. Největší kategorii zde tvořili vysokoškoláci (19 -24 let), v počtu 68 dotazovaných. Z tohoto počtu zastávala více než polovina respondentů pozitivní postoj. Jako hlavní pozitiva bylo uvedeno zlepšení ekonomické situace země a příležitost nových pracovních míst. Pro změnu nejvíce respondentů s negativním postojem bylo z věkové kategorie středoškoláků (14 – 18 let), kde z počtu 38 dotazovaných, negativně vnímalo projekt až 47% respondentů. Převažovaly odpovědi jako destrukce fauny a flóry či zničení životního prostředí.

U kvalitativního výzkumu, kdy jsem prováděla rozhovory s náhodnými respondenty, převažoval z celkového počtu 36 dotazovaných postoj neutrální, který zastávalo 36% respondentů. Negativní a pozitivní postoj zde byl víceméně v rovnováze. U jednotlivých regionů jsem uvedla, jaké postoje u vzorku dotazovaných obyvatel převažovaly, a také u každého regionu rozebrala výpověď konkrétního respondenta, jehož odpověď na moji položenou otázku nejasněji a nejobsáhleji vyjadřovala jeho postoj k projektu. Z těchto výsledků rozhovorů, jsem vyhodnotila, že všichni uvedení respondenti zmínili problémy s pozemky, ohrožení komunit a environmentální dopady.

U regionu Rivas jsem pak postoje respondentů podrobněji rozebrala a dozvěděla se, že z celkového počtu 17 respondentů, mělo 41% pozitivní postoj k projektu, 35% negativní postoj a 24% postoj neutrální. Dále jsem rozdělila respondenty do konkrétních lokalit, kudy by kanál přímo procházel a kudy by neprocházel. Zde jsem se setkala s překvapivým zjištěním, že odpovědi mnohých respondentů se lišili pouze na základě přesné lokality, odkud pocházeli, což znamenalo, že pokud se jich to přímo netýkalo, tak měli převážně pozitivní postoj k projektu. Ve dvou případech respondentů dokonce vzdálenostní rozdíl činil pouhých pár kilometrů. Respondenti v mnohých případech jako pozitiva uváděli: ekonomický růst, více peněz a hlavně hodně pracovních příležitostí U některých respondentů s pozitivním postojem jsem se zde setkala i s neobvyklými

reakcemi, které poukazovaly na nízkou úroveň přesné informovanosti o projektu. Na druhou stranu u negativního postoje respondentů k projektu, dotazovaní nejčastěji uváděli sociální aspekty a environmentální aspekty. U neutrálního postoje jsem zaznamenala reakce, které naznačovaly, že dotazovaní se nechtějí o projektu moc bavit, anebo pro změnu, navzdory tomu, že bydleli přímo v lokalitě výstavby, zastávali dle mého názoru příliš benevolentní postoj k projektu, kdy roli mohlo hrát i náboženství.

U odborníků je z výsledků jasný jejich negativní postoj k projektu. Odborníci nejčastěji zmiňovali špatnou transparentnost projektu, absence referenda, sociální problémy v podobě vystěhování obyvatel a s tím související zákon 840, environmentální dopady a v některých případech názor, že projekt je pouze vládní politická propaganda. Závěrem jsem se také dozvěděla, že projekt je citlivé téma.

7.1 Odpovědi na výzkumné otázky

První výzkumná otázka: *Jak vybraná část nikaragujské společnosti vnímá výstavbu mezoceánského kanálu v Nikaragui?*

Z dat kvantitativního výzkumu jsem se dozvěděla, že převážná většina dotazovaných respondentů vnímá projekt pozitivně. U kvalitativního výzkumu jsem zjistila, že respondenti zastávali spíše neutrální postoj k projektu. U dotazovaných odborníků pak byl jednoznačně postoj negativní.

Druhá výzkumná otázka: *Jaké jsou hlavní faktory ovlivňující celkové vnímání a postoje obyvatel k tomuto projektu?*

U kvantitativního šetření tvořili faktory vnímání dotazovaných respondentů pohlaví a věk. Ženy zde vnímají projekt více pozitivně než muži. Co se týče věku, vnímá projekt více než polovina dotazovaných respondentů pozitivně ve věkové kategorii 19 – 24 let. U kvalitativního šetření u náhodně dotazovaných respondentů pak byl hlavním faktorem vnímání dotazovaných respondentů region, ve kterém žili.

8. ZÁVĚR

V této bakalářské práci jsem se snažila vymezit, jaké jsou postoje a vnímání vybrané části obyvatel k projektu výstavby mezoceánského kanálu v Nikaragui a čím je toto vnímání obyvatel a jejich postoje ovlivněno. Práce byla rozdělena na teoretickou a praktickou část.

V teoretické části jsem představila Nikaraguu jako zemi bohatou na přírodní podmínky a jedinečnou faunu a flóru. Snažila jsem se přiblížit životní situaci obyvatel této rozvojové země a její politiku, kde je v čele levicově orientovaný prezident Daniel Ortega. V práci také stručně zachycuji otázku historie výstavby meziocéánského kanálu, která se v Nikaragui řeší již od kolonizačních dob Střední Ameriky. Pro lepší přiblížení tohoto velkolepého vodního projektu, zde uvádím porovnání s již stávajícím projektem Panamského průplavu.

Dále se konkrétně zaobírám tematikou výstavby meziocéánského kanálu, shromáždila jsem přehled literárních poznatků a tím jsem chtěla čtenáře s touto tematikou co nejlépe seznámit. V práci jsem použila jak názory odborníků, které jsem čerpala z dostupných literárních zdrojů, ale také jsem měla jedinečnou příležitost se s některými z nich osobně setkat a provést s nimi rozhovor. Z těchto odborných zdrojů vyplývá, že největším problémem u tohoto projektu je jeho proces, jakým je řešen. Ze všech mých zdrojů jsem vyčetla a pochopila, že největší problém projektu je zákon 840, který byl na žádost investora projektu v roce jeho schválení vydán. S tímto zákonem se pojí mnoho komplikací a problémů.

Další velký problém, který v teoretické část rozebírám, je trasa kanálu, o které polemizují většina odborníků. Navrhnutá trasa kanálu se odborníkům jeví jako nejhorší možná varianta a to z důvodu toho, že vede přes velmi významné a největší jezero ve Střední Americe, jezero Nikaragua. Tímto by došlo k velké katastrofě nejen pro zemi Nikaragua ale také pro celý region Střední Ameriky, pro který je jezero zdrojem pitné vody a došlo by tak ke zničení celého ekosystému. Na druhou stranu se projekt výstavby kanálu v mnohých úhlech pohledu jeví jako značný ekonomický přínos a vidina pracovních příležitostí pro místní obyvatele a tímto se projekt stává velmi kontroverzním. Bylo vydáno mnoho studií, kde odborníci vytýkají tomuto projektu, že není udržitelný a ze strany investora projektu nebyly vypracovány dostatečné studie. V teoretické části představuji studie, kde ukazují několik výpovědí obyvatel žijících na trase kanálu a tím chci čtenáře zasvětit do vnímání obyvatel místními obyvateli a v neposlední řadě na konci teoretické práce popisují vnímání a ovlivňování této problematiky médií.

Moje praktická část se zabývá výzkumem vnímání a postojů vybrané části obyvatel k tomuto k projektu. V této části jsem předložila výsledky mého vlastního

zkoumání pomocí dotazníku a rozhovorů a vyhodnotila postoj vybraných respondentů k tomuto projektu. Dozvěděla jsem se, že navzdory odborným pracím, které mají negativní náhled na projekt, se vnímání obyčejných obyvatel v různých regionech ve výsledku jeví spíše pozitivně.

Domnívám se, že na názor obyvatel mají velký vliv média, jak mi také z rozhovoru potvrdil odborník Manuel Ortega Hegg, největší vliv na veřejnosti mají nejsledovanější média, což jsou státní média. Postoj odborníků dle jejich provedených výzkumů je

Z mého výzkumu vyplývá, že postoj k výstavbě kanálu není jednoznačný, protože na jedné straně jsou odborníci, kteří díky provedeným studiím o následcích výstavby kanálu na Nikaraguu, zastávají jasně negativní postoj k projektu, avšak na straně druhé jsou obyčejní obyvatelé, kteří této tématice tak nerozumí, a na prvním místě je pro ně získání zdroje obživy, kterou by v jejich očích tento projekt poskytl. Z tohoto důvodu se domnívám, že je velmi těžké určit, zda tento projekt bude pro Nikaraguu přínosem či potenciální hrozbou.

9. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

9.1 Knižní zdroje:

ACOSTA, María Luisa, Dra. *EL CANAL INTEROCEÁNICO POR NICARAGUA*. 2. edice. Managua, Nicaragua: Academia de Ciencias de Nicaragua, 2015, 157 - 171. ISBN 978-99964-0-287-6.

ALVARADO, Pedro J.J. Álvarez. *EL CANAL INTEROCEÁNICO POR NICARAGUA*. 2. edice. Managua, Nicaragua: Academia de Ciencias de Nicaragua, 2015, 37 - 48. ISBN 978-99964-0-287-6.

AGUILAR, Alejandro. *EL CANAL INTEROCEÁNICO POR NICARAGUA*. 2. edice. Managua, Nicaragua: Academia de Ciencias de Nicaragua, 2015, 37 - 48. ISBN 978-99964-0-287-6.

BALTODANO, Mónica Lopéz. *EL CANAL INTEROCEÁNICO POR NICARAGUA*. 2. edice. Managua, Nicaragua: Academia de Ciencias de Nicaragua, 2015, 210 - 217. ISBN 978-99964-0-287-6.

BARQUERO, Jaime Incer. *EL CANAL INTEROCEÁNICO POR NICARAGUA*. 2. edice. Managua, Nicaragua: Academia de Ciencias de Nicaragua, 2015, 30 - 36. ISBN 978-99964-0-287-6.

CALDERA, Alejandro Serrano. *EL CANAL INTEROCEÁNICO POR NICARAGUA*. 2. edice. Managua, Nicaragua: Academia de Ciencias de Nicaragua, 2015, 37 - 48. ISBN 978-99964-0-287-6.

GUILLÉN. Salvador Montenegro. *EL CANAL INTEROCEÁNICO POR NICARAGUA*. 2. edice. Managua, Nicaragua: Academia de Ciencias de Nicaragua, 2015, 37 - 48. ISBN 978-99964-0-287-6.

HUETE - PÉREZ, Jorge A. *EL CANAL INTEROCEÁNICO POR NICARAGUA*. 2. edice. Managua, Nicaragua: Academia de Ciencias de Nicaragua, 2015, s. 22. ISBN 978-99964-0-287-6.

HUTCHINSON, Peter. *Footprint Mexico & Central America*. UK: Footprint, 2006. ISBN 1904777651.

KINLOCH, Frances. *El Imaginario del canal y la nación cosmopolita: Nicaragua, Siglo XIX*. Managua, Nicaragua: IHNCA - UCA, 2015. ISBN 978-99924-29-13-6.

KŘÍŽOVÁ, Markéta. *Nikaragua*. Praha: Libri, 2011. *Stručná historie států*. ISBN 978-80-7277-484-5

MAES, Jean-Michael. *EL CANAL INTEROCEÁNICO POR NICARAGUA*. 2. edice. Managua, Nicaragua: Academia de Ciencias de Nicaragua, 2015, 85 - 94. ISBN 978-99964-0-287-6.

MCCARTHY, Carolyn. *Střední Amerika*. Z řad průvodců Lonely Planet. Praha: Svojtka & Co., 2014. ISBN 978 – 80- 256- 1301-6.

MONTALVÁN, Emilio Álvarez. *EL CANAL INTEROCEÁNICO POR NICARAGUA*. 2. edice. Managua, Nicaragua: Academia de Ciencias de Nicaragua, 2015, 18 - 21. ISBN 978-99964-0-287-6.

PARKYN, Neil. *Sedmdesát divů světové architektury a stavitelství: úžasná stavby a příběhy jejich vzniku*. Praha: Slovart, 2003. ISBN 80-7209-462-9.

POPOLNA, Sueño y catastrofe, *Lo que debemos saber sobre el proyecto del canal interoceanico en Nicaragua*, Manual comunitario, 2015.

POST, JanGeert van der. *El largo y sinuoso camino: razones por las que no ha sido construido el canal de Nicaragua*. Managua: IHNCA-UCA, 2014. ISBN 978-99924-29-13-6.

RED LOCAL, Red Nicaragüense por la Democracia y el Desarrollo Local (varios autores). *Los efectos socioeconómicos del canal interoceánico a nivel municipal*, 2015.

ORTEGA HEGG, Manuel. *EL CANAL INTEROCEÁNICO POR NICARAGUA*. 2. edice. Managua, Nicaragua: Academia de Ciencias de Nicaragua, 2015, 7 -9. ISBN 978-99964-0-287-6.

PÉREZ, Milan José A. *EL CANAL INTEROCEÁNICO POR NICARAGUA*. 2. edice. Managua, Nicaragua: Academia de Ciencias de Nicaragua, 2015, 210 - 217. ISBN 978-99964-0-287-6.

9.2 Internetové zdroje:

CIA (Central Intelligence Agency): The World factbook. Nicaragua. [online]. 2016 [cit. 2017-04-05]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/nu.html>

DOMÍNGUEZ, Fernando Ruiz. *EL CANAL INTEROCEÁNICO DE NICARAGUA* [online]. 2015 [cit. 2017-04-27]. Dostupné z: http://www.ieee.es/Galerias/fichero/docs_opinion/2015/DIEEEE012-2015_CanalInteroceanicoNicaragua_F.RuizDominguez.pdf

HKND GROUP: Company Profile. *HKND GROUP* [online]. Hong Kong: HKND GROUP, C2013-2016 [cit. 2017-04-21]. Dostupné z: <http://hknd-group.com/portal.php?mod=list&catid=30>

El canal interoceánico de Nicaragua y Costa Rica en 1620 y en 1887: Relaciones de Diego de Mercado y Thos. C. Reynolds con otros documentos recogidos y anotados [online]. A. Mertens. Michiganská univerzita, 2008 [cit. 2017-05-14].

Dostupné z:

https://books.google.cz/books?id=aI6yAAAAMAAJ&q=el+canal+interoce%C3%A1nico&dq=el+canal+interoce%C3%A1nico&hl=cs&sa=X&redir_esc=y

EL CONFIDENCIAL : Ortega reprime marcha campesina anticanal. [online]. [cit. 2017-05-10]. Dostupné z: <https://confidencial.com.ni/ortega-reprime-marcha-campesina/>

EL NUEVO DIARIO: Marcha anticanal no salió [online]. [cit. 2017-05-10]. Dostupné z: <http://www.elnuevodiario.com.ni/nacionales/425451-marcha-anticanal-no-salio/>

LA PRENSA/NACIONALES : Policía bloquea la marcha campesina anticanal. [online]. [cit. 2017-05-10]. Dostupné z: <http://www.laprensa.com.ni/2017/04/22/nacionales/2218313-policia-bloquea-la-marcha-campesina-anticanal>

La ruta escogida por Nicaragua para el futuro canal interoceánico [online]. 2014 [cit. 2017-05-07]. Dostupné z: <http://www.sciencespo.fr/opalc/content/la-ruta-escogida-por-nicaragua-para-el-futuro-canal-interoceanico>

Nikaragua: Souhrnná teritoriální informace. *BusinessInfo.cz* [online]. ČR: CzechTrade, c1997-2017 [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/nikaragua.html>

ProNicaragua: Geografía y Territorio [online]. c2014-2015 [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <http://pronicaragua.gob.ni/es/descubre-nicaragua/137-territorio/>

Nicaragua: República de Nicaragua [online]. 2017, 12 [cit. 2017-05-09]. Dostupné z: http://www.exteriores.gob.es/Documents/FichasPais/NICARAGUA_FICHA%20PAIS.pdf

Tradingeconomics: Nicaragua Unemployment Rate [online]. 2017 [cit. 2017-05-03]. Dostupné z: <http://www.tradingeconomics.com/nicaragua/unemployment-rate/forecast>

UNDP: Human Development Report 2016. : *Human Development for Everyone Briefing note for countries on the 2016, Nicaragua* [online]. 2016 [cit. 2017-04-28]. Dostupné z: http://hdr.undp.org/sites/all/themes/hdr_theme/country-notes/NIC.pdf

Virtual Nicaragua [online]. 2013 [cit. 2017-05-02]. Dostupné z: <http://virtualnicaragua.com/nicaragua-departments.php>

Worldometers: Nicaragua population [online]. 2017 [cit. 2017-04-02]. Dostupné z: <http://www.worldometers.info/world-population/nicaragua-population/>

10. SEZNAM OBRÁZKŮ TABULEK A GRAFŮ

Seznam obrázků

Obrázek 1 – Barevné rozdělení Nikaraguy na departementy a regiony	14
Obrázek 2 - Vyznačení trasy kanálu	23

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Povědomí respondentů	35
Tabulka 2 Rozdělení regionů dle postojů respondentů	37
Tabulka 3- Rozdělení respondentů dle regionů.....	45
Tabulka 4 - Rozdělení postojů respondentů do dvou lokalit.....	50

Seznam grafů

Graf 1 – Stanovení postojů k projektu z dotazníku	36
Graf 2 - Určení postojů mužů k projektu – dotazník.....	38
Graf 3 - Určení postojů žen k projektu – dotazník.....	40
Graf 4 - Postoje respondentů 14 – 18 let.....	42
Graf 5 - Postoje respondentů 19 – 24 let.....	43
Graf 6- Postoje respondentů 25+let.....	43
Graf 7– Celkové stanovení postojů z rozhovorů	44
Graf 8– Postoje respondentů v regionu Rivas	49